

SZAKDOLGOZAT

Borostyán Boglárka

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési agrármérnöki alapképzési szak

Integrált Településfejlesztési Stratégia
és turizmusfejlesztés a Velencei-tó térségében
Velence és Gárdony példáján keresztül

Belső konzulens: Urbánné Malomsoki Mónika
tanszéki munkatárs

Belső konzulens
intézete/tanszéke: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Készítette: **Borostyán Boglárka**

Gödöllő
2025

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés és célkitűzés	1
2	Irodalmi áttekintés.....	4
2.1	A turizmus kialakulása	4
2.2	A turizmus fogalmi meghatározása, fejlődése.....	6
2.3	Turizmus fajtái.....	9
2.4	Az utazó, mint a turizmus egy alappillére	10
2.5	Turisztikai vonzerő és fajtái	11
2.6	A turizmus Magyarországon	12
2.7	Turizmusmarketing jelentősége	15
2.8	Fenntartható turizmus.....	17
2.9	Település fogalmi köre.....	19
2.10	Gárdonyi és Velence városának bemutatása.....	20
2.11	Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)	22
3	Alkalmazott kutatási módszerek.....	23
4	Eredmények és értékelésük.....	27
4.1	Társadalmi és turisztikai változások egydimenziós mutatókon keresztül	27
4.2	Strukturált interjúk eredményei	33
4.3	Kérdőíves kutatás eredményei	36
4.4	Integrált Településfejlesztési Stratégiák összehasonlítása	53
5	Következtetések és javaslatok	57
6	Összefoglalás.....	61
	Irodalomjegyzék	63
	Ábrák jegyzéke	67
	Mellékletek	69
	Függelékek.....	72

1 BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉS

Magyarország turisztikai élettere színes és lehetőségekkel teli. A természetföldrajzi elhelyezkedése és a magyar tradíciók adta potenciál nagy értékű vonzerővel jelenítik meg a térképen. A vonzerő és élmény pedig elengedhetetlenül a turizmus alapköveiként definiálhatóak, melyek nélkül ez a szektor nem lenne ennyire dinamikus és függő a szereplőktől. Sokrétű és diverzifikált, ez nyújtja az élmény oldalát és biztosítja, hogy a turizmusban résztvevők az igényeiket megfelelően ki tudják elégíteni, a számukra fontos értékeket megtalálják és hasznosítsák.

A kisközség, amelyben lakom a Velencei-tó környezetében helyezkedik el, attól néhány kilométerre. A Gárdonyi járás melynek tagjai vagyunk, teljes egészében lefedi a tavat és környezetét. A közvetlenül a tóval érintkező települések részben az ebből fakadó turizmusra építik a gazdasági koncepcióikat. Helyiként nem csak a megjelenő cikkek vagy tanulmányok adnak képet számomra a Velencei-tó térségéről, hanem saját magam is megélem a történeteket. Szemléletemet és a mindennapok során átélt eseményeket, észrevételeket a kutatásaim eredményeibe beleszőve osztom meg.

A járás vezető településeiként definiálható Gárdony és Velence, hiszen húzóerővel bírnak a térségre nézve. Habár az általuk erősített turizmusfajták többsége megegyezik, a két vidéki kisváros külön gazdasági és társadalmi erővel rendelkezik. Maga a turizmus is ugyanilyen, hiszen egyazon turizmusfajtán belül sem feltétlenül beszélhetünk ugyanazokról a jellemzőkről, inkább általánosságokról, ezért lesz döntő szerepe magának az élménynek, mint befolyásoló tényezőnek.

Ahhoz, hogy egy adott térség kiaknázza a turizmushoz kötődő lehetőségeit, hosszú, folyamatosan fejlesztendő és fejleszthető út vár rá. Számos dolog befolyásolhatja, hogy egy település vagy térség miként használja ki a benne rejlő potenciált, a rendelkezésére álló belső erőforrásokat. A kardinális kérdés azonban az, hogy a helyi közösségek és szervezetek képesek-e és hajlandók-e tenni annak érdekében, hogy saját javukra fordítsák a térségük turisztikai attrakcióit.

Velence és Gárdony - városok lévén- rendelkeznek saját Integrált Településfejlesztési Stratégiával (későbbiekben ITS), hiszen ennek megléte szükséges többek között ahhoz is, ha fejlesztési forrásokhoz szeretnének hozzájutni. A dokumentum nemcsak a fejlesztési irányok átgondolt meghatározását teszi lehetővé, hanem elősegíti a források hatékony felhasználását is. A benne foglaltak alapján mind a két település szeretne – továbbra is – a

turizmusára támaszkodni. A lehetőségeiknek, kereteiknek és humán erőforrásuknak megfelelően – természetesen - különböző tartalmú koncepcióval rendelkeznek.

Kutatásommal arra keresem a választ, hogy az eszközök és a szándék megvan-e, hogy az általam választott településeken megvalósuljanak a kívánt fejlesztések.

Vizsgálatom fontos célja Velence és Gárdony városok ITS-ének összehasonlítása és a Velencei-tó térségében megvalósuló turisztikai fejlesztések közötti összhangnak és integrációnak vizsgálata. Velence és Gárdony esetében is feldolgozom a saját települési stratégiájukat és ebből kiindulva fogom megvizsgálni, hogy mekkora hangsúlyt fektetnek a turizmusfejlesztésre a saját településeiken. Górcső alá veszem milyen célkitűzésekkel rendelkeznek és van-e kapcsolat vagy átfedés a koncepcióik között.

Egy terület fejlesztése nem valósulhat meg az ott élő közösség nélkül. Fontosnak tartottam tehát megvizsgálni, hogy a térségben élő közösségek érdekei mennyire tudnak érvényesülni, valamint a szereplők aktív alakítóik-e a közös környezetüknek, a fejlesztési irányoknak. Primer kutatásaim során interjúkat is készítettem helyi szakemberekkel, akik által nagyobb rálátásom nyílt ezen folyamatok meglétére.

Az összhang megteremtése a két város stratégiája és turizmusa között nemcsak a helyi identitás megőrzését segíti elő, hanem hozzájárul a Velencei-tó térségének hosszú távú fejlődéséhez és vonzerejének növeléséhez is.

A fenti bevezetésben megfogalmazottak alapján a következő **fő célokat tűztem ki** a jelen dolgozat megírása során:

Megvizsgálni, hogy milyen ITS-sel rendelkezik Velence és Gárdony? Ezen belül kiemelt figyelemmel vizsgálom a saját turizmusfejlesztésükről szóló fejezeteket, illetve ennek mentén **összehasonlítom**, hogy a két város sikeresen tud-e együtt dolgozni a célkitűzéseik összehangolásában a térség hatékonyabb fejlődésének érdekében.

Kutatásom további célja, hogy választ kapjak, hogy a különböző **helyi szereplők véleményét kikérik-e** a döntéshozók és meghallgatják-e a véleményüket, valamint jelentőséggel bír-e a véleményük a turizmusfejlesztéséről szóló döntések meghozatalában. Úgy gondolom, hogy a döntések meghozatalának kompetenciája alacsonyabb szinteken is jelen van a térségben - függetlenül, hogy Gárdony és Velence esetében is sok a beköltöző -, viszont a helyi szervek inkább központosították a fejlesztések meghatározását az elmúlt években.

Górcső alá veszem, hogy **Gárdony és Velence megvalósítanak-e olyan megoldásokat**, amelyekkel patronálják azon turisztikai programokat, valamint attrakciókat, melyek **a térséget színesebbé teszik** a turisták számára, ezzel pedig több napos marasztalásra bírják őket. **Megvizsgálom**, hogy ezek a törekvések valóban **képesek kimozdítani a Velencei-tó térségét a Budapest környéke turisztikai térség agglomerációjából** vagy sem.

Megnézem, hogy az **önkormányzatok** milyen mértékben **fektetnek hangsúlyt** a járás **más településeivel való összekapcsoltságra**.

Céлом továbbá megvizsgálni, hogy **milyen társadalmi problémák jelentek/jelennek meg** a lakosság körében a nagylétszámú beköltözések, illetve a turizmus miatt. Volt vagy jelenleg is **fennáll-e** esetleg **erős konfliktus a helyiek és a beköltözöttek között?** Származott-e probléma a szezonális turizmusból? Következett-e be jelentősebb változás a két település társadalmi igényeinek tekintetében?

Az általam meghatározott vizsgálati célok mentén fogalmaztam meg a **hipotéziseimet**.

H1: Gárdony és Velence Integrált Településfejlesztési Stratégiájában kulcsfontosságú a turizmusfejlesztés, és ezen fejlesztésekkel kapcsolatban megfogalmazott célkitűzéseik összehangoltak, képesek közös projektek megvalósítására.

H2: Egyik város sem vonja be megfelelő mértékben a döntéshozásba a helyi közösségeket a fontos és fejleszteni kívánt lehetőségekkel kapcsolatban.

H3: Gárdony és Velence tekintetében is megvan a potenciál (turisztikai programok és attrakciók szempontjából egyaránt), hogy az odalátogatókat több napos ottmaradásra marasztalja.

H4: Gárdony és Velence törekszik a környező településekkel való együttműködésre.

H5: Erős társadalmi konfliktus van a településeken belül az őslakosok és a beköltözöttek között, emiatt nem mondható erősnek a közösségi kohézió.

2 IRODALMI ÁTTEKINTÉS

„*Elmélet nélkül tévelyeg a gyakorlat*” – Lengyel Márton

A szakirodalmi áttekintésem alapjaként számos hazai és nemzetközi irodalom áll, amelyek megismerésének és bemutatásának szükségessége elengedhetetlen, hogy megfelelő háttértudást biztosítson a kutatásaim eredményeinek.

Ezen rész felépítése kiemelkedő jelentőségű, amennyiben meg szeretnénk érteni a Velencei-tó térségében lezajló turisztikai folyamatok és a hozzájuk kapcsolódó fejlesztések elemeit. Nem elég csak a térség törvényszerűségeit vizsgálni, hanem szépen alapozva kell haladni, ennek fejében a szakirodalmi áttekintésemet is így építettem fel.

2.1 A turizmus kialakulása

Mielőtt szeretnénk fogalmi lehatárolást készíteni valamiről, tisztáznunk kell, hogy milyen keretbe kívánjuk beleilleszteni azt. Fontosnak tartom, hogy a keret egy darabjaként a történelmi vonatkozását kell meghatározni. Jelen esetben, hogy **milyen régre nyúlik vissza a turizmus**, mi volt az a pont, amikortól úgy számolunk be róla, mint turizmusról?

A turizmus az emberi történelem szerves része, az ókortól kezdve végigkísérte és egyben jellemezte is azt a történelmi időszakot, amelyben több-kevesebb sikerrel működhetett (Tóth, 2010). **Az ókori kultúrákban** kezdetben inkább vallási, zarándoklati céllal valósult meg, illetve a már megrendezésre került több olyan esemény vagy olimpiai játék, amely nem csak a játékosokat invitált, hanem közönség toborzó és ehhez kapcsolódóan kiszolgáló szereppel is fel volt ruházva. Ezek az események a mai szóval multifunkcionális szolgáltatásnyújtás szerepet képviseltek, mert a sport mellett szerepet kaptak a vallási rituálék, áldozások vagy a záró bankettek is. Emellett a szállás, az étkezés és az edzési lehetőség biztosítása is kiemelt szerepet játszott a versenyek során (Patay-Horváth, 2015). Connell és Page a *Tourism: A Modern Synthesis* című könyvükben fogalmazottak alapján már a római és a görög származású elit osztály egyfajta „korai” turistának számított, hiszen megtehették, hogy nagyobb városokba, régiókba utaztak örömszerzés és kikapcsolódás céljából (Connell & Page, 2020).

Az ókori rómaiakhoz hasonló nagyságrendű turizmus egészen a tizenkilencedik század közepéig nem jött létre. **A Római Birodalom bukása után** (Kr. u. 476) a turizmusnak évszázados stagnálása következett (Krizsán, 2009). A középkori utazások megértéséhez elengedhetetlen a feudalizmus két intézményének, a röghöz kötés és a kereszténység

szerepének tisztázása. A feudális társadalmi kialakítás megszüntette annak lehetőségét, hogy egy jobbágy szabad akaratából, békés szándékkal felfedezhesse a világot. Csak a nagyobb hatalommal rendelkező, tehetősebb emberek privilégiuma volt. Az egyház a visszafogottságot, a magába zárkózást, a stabilitást hirdette (Michalkó, 2012). A középkorban az üzleti utazások száma csökkent, mert a keresztény vallás elterjedésének következtében a vallási zarándoklatok váltak hangsúlyossá. Ebben az időszakban a hivatásturizmushoz leginkább a királyok és udvartartásuk helyváltoztató utazásai, valamint a nemesség rendi gyűléseken, választásokon való összejövetelei tartoztak (Dr. Irimiás, Michalkó, & Jászberényi, 2019).

A nagy felfedezésekkel beköszöntő **újkorban** lassan, fokozatosan korszerűsödtek az utazás feltételei. A 17. században megjelent a postakocsi és a folyamatosan javuló állapotú utak mentén pedig fogadók, szálláshelyek épültek. Majd a nagyobb léptékben a turizmus fejlődését a polgárosodás hozta magával (Kardos, 2006). Már a földrajzi felfedezések alatt is sokan indultak útnak kincskeresés céljából a nagyvilágba, így a 15-16. századforduló pontjára virágzott a már-már globális jellegeket öltő utazás. A turizmus fejlődési folyamata a 16. században keltette életre a Grand Tour fogalmát, amelyet elsőként Angliában kezdtek használni arra a körutazásra gondolva, amely Európa nagyvárosait érintette (Jancsik, Jászberényi, & Kökény, 2019). Később más nemzetek – így a 19. századtól az amerikaiak – is átvették ezt a szokást. A túra időtartama is fokozatosan lerövidült és már csak néhány hónapot ölelt fel, a fő utazási motiváció szerepét a tanulmányok helyett a kedvtelés és a szórakozás vette át (Lengyel, 2004).

A mai utazási szokásaink alapjai az **ipari forradalom** idejére nyúlnak vissza, amikor Angliában és más fejlett országokban elterjedtek a közlekedés már korszerű formái, mint a vasút és a gőzmozdony. Ez a közlekedési fejlődés, valamint a társadalmon belüli viszonyok változása tették lehetővé, hogy az emberek könnyebben és messzebbre utazzanak (Kardos, 2006). Az is észrevehető, hogy nem csak az ipar fejlesztéséhez járult hozzá, hanem a társadalom nagy léptékű növekedésében is szerepet játszott. Azonban csak a **XX. század második felében** vált igazán népszerűvé, tömegjelenséggé, amikor a fejlett országokban szélesebb társadalmi körben megteremtődtek azok az alapfeltételek, amelyek hozzájárultak, hogy részt vegyenek a turizmusban, ilyen például: a fizetett szabadság, a jövedelemből „felhalmozódott”, „szabadon is elkölthető” tartalékok és az utazási motiváció a kereslet oldaláról, a modern közlekedés, a fogadóterületek turisztikai infrastruktúrája és szolgáltatásai a kínálat oldaláról, valamint az utazásszervező és -közvetítő szektor (Tóth,

2010). A népesség növekedésével egyre többen kezdtek el utazni itthon és külföldön is egyaránt. Majd a későbbiekben a vasút szerepe háttérbe szorult és a személygépkocsi, valamint a közösségi közlekedésben az autóbuszok megjelenésének köszönhetően. Az ebben a korszakban megfigyelhető turizmus fejlődés 3 fő szakaszra osztható: az 1. A tizenkilencedik századtól az 1. világháború kitöréséig tart, a 2. A 2 világháború közti időszakot öleli fel, a 3. szakasz pedig a 2. világháború kezdetétől egészen napjainkig tart. A 2 világháború közötti időszakban a turizmus egy nagyobb figyelmet kapott és a kormányok is aktívan elkezdtek támogatni a fejlődését. Ebben az időben jöttek létre az 1. turisztikai kormányzati szervek, amelyek fő feladatai a nemzeti propaganda erősítése és a turisztikai statisztikák rendszerezése volt (Lengyel, 2004).

A turizmus története a társadalmi, gazdasági és technológiai változások tüköreként is megfogalmazható. Az ókori kulturális és vallási indíttatásoktól, motivációktól kezdve, a középkori zarándoklatokon át, az ipari forradalom által létrehozott tömegturizmus egészen a modernkori utazási formákig, ez a jelenség folyamatosan alakult az emberiség igényei és szükségletei, valamint a gazdasági körülmények változásainak megfelelően

2.2 A turizmus fogalmi meghatározása, fejlődése

A következő fejezetben összegyűjtöttem és kiemeltem azon irodalmi művek részeit és a turizmussal foglalkozó intézmények fogalmakkal kapcsolatos meghatározását, amelyek lehatárolták a korokban jelenlevő turizmust vagy a turizmusban résztvevő személyt, ezzel pedig megmagyarázva magát a tevékenységet is.

Glózik Klára az értekezésében a turizmusra úgy hivatkozott, mint egy rendkívül összetett társadalmi és gazdasági jelenségre, amely mára már az egyik legjelentősebb gazdasági ágazattá nőtte ki magát világszerte (Glózik, 2011).

Az idegenforgalom és a turizmus szinonim szavak, amelyeket az alább összegyűjtött definíciók is azonosként kezelnek.

A turizmus fogalma folyamatosan alakult az idők során, és a különböző korszakokban megfogalmazott meghatározások tükrözték a turizmus akkori fejlettségi állapotát (Sulinet Digitális Tudásbázis).

Michalkó Gábor 2012-ben írt könyvében fogalmazta meg Littré E. 1876 alapján a turisták definícióját, amelyen keresztül a turizmus meghatározásra is egyaránt sor került.

Idegeneknek nevezzük azon utasokat, akik motivációjuk miatt – „nincs dolguk és kíváncsiak” – bizonyos fajta körutazást tesznek más országokban, ahová honfitársaik is rendszerint el szoktak látogatni (Michalkó, 2012).

A Fellner Frigyes 1908-ban megalkotott egy olyan definíciót, aminek háttérében az állt, hogy főként az arisztokrácián és a nagypolgárokon nyugvott az akkori turizmus, ami csak a szabadidő eltöltését jelentette: az idegenforgalmon azt a nemzetközi személyforgalmat értjük, amidőn a külföldre távozók ideiglenes tartózkodásra, kereseti tevékenység nélküli szórakozás, gyógyulás stb. céljából mennek külföldre (Fellner F. 1908 (Michalkó, 2012) alapján).

Schrattenhoffen S. 1911-ben már rendszerként kezeli a turizmust: *„Az idegenforgalom mindazoknak a folyamatoknak – elsősorban gazdasági folyamatoknak – és az ezekkel közvetlen kapcsolatban álló jelenségeknek az összessége, amelyek valamely községben, országrészben vagy országban az idegenek odaözönlése, tartózkodása és visszautazása következtében állnak elő”* (Michalkó, 2012, old.: 31) .

Lengyel Márton a 2004-ben írt A turizmus általános elmélete c. könyvében megfogalmazta, hogy Glücksmann (a berlini iskola egyik alapító tagja) 1929-ben a következőképpen definiálta a turizmust: olyan személyek utazása egy olyan helyre, ahol nincs állandó lakásuk (Lengyel, 2004).

Majd ezt kiegészítette Schwink a motiváltsággal és úgy fogalmazta meg a turizmust, mint azon személyek áramlása, akik állandó lakhelyüket bármilyen szellemi, testi vagy szakmai motivációtól vezérelve ideiglenesen hagyják el (Schwink 1929-1930 (Lengyel, 2004) alapján).

Norwal 1936-ban szintén a turisták megfogalmazásán keresztül határozta le a turizmust. *„A turista olyan személy, aki ideiglenes jelleggel idegen országba látogat, azaz ott nem telepszik le állandó jelleggel és nem folytat rendszeres üzleti tevékenységet, az adott országban máshol megkeresett jövedelmet költ el”* (Lengyel, 2004, old.: 72).

A Népszövetség Statisztikai Szakértői Bizottsága 1937-ben dolgozott ki egy olyan fogalmi meghatározást, aminek a segítségével a tagországok a saját turizmusukat képesek legyenek népszerűsíteni, reklámozni, valamint összehasonlítható nemzetközi statisztikát tudhassanak összevetni. *„(...), a turizmus fogalmát elvben úgy kell értelmezni, mint amely minden olyan személyre vonatkozik, aki huszonnégy órát, vagy annál többet utazik bármely állandó lakhelyén kívüli országba”* (Lengyel, 2004, old.: 73).

„Az idegenforgalom olyan kapcsolatok és jelenségek összessége, amelyek nem a helybeliek tartózkodásához kötődnek, ha a tartózkodás nem letelepedési jellegű és nem kapcsolódik hozzá kereső tevékenység” (Association of Scientific Experts in Tourism (Aiest)). Ennek a definíciónak az alapját Hunziker és Krapf svájci professzorok dolgozták ki 1942-ben, amelyet az Aiest¹ 1954-ben fogadott el és a mai napig a turizmus definíciójaként tart számon.

A turizmus az ember a szokott élőhelyétől távol, az ő igényeit kielégítő ágazatnak vizsgálata, valamint mindkettő gazdasági, társadalmi-kulturális és fizikai környezetre gyakorolt hatásának elemzése a befogadó közösség szempontjából (Jafari, 1977).

A turizmus egy önkéntes és békés célú rendszeres utazási forgalom, melynek keretében az utasok, mint fogyasztók, szolgáltatásokat vesznek igénybe és átmenetileg tartózkodnak a meglátogatott helyen (Markos & Kolacsek, 1961).

Az alábbi fogalom alapja 1981-ben került meghatározásra Neil Leiper által, amelyet dr. Fekete Mátyás az értekezésében a következőképp publikált: „A turizmus egy öt elemből álló és a szélesebb környezettel kölcsönhatásban lévő nyílt rendszer, amelynek elemei: a turisták képezik a dinamikus elemet, a kibocsátó terület, a tranzit út és a fogadóterület, ez a három földrajzi elem; végül a turizmus szektor a gazdasági elem” (dr. Fekete, 2006, old.: 12) (Leiper, 1981).

1986-ban Lengyel Márton a turizmus alatt egyrészt az ember állandó életvitelén és munkarendjén (lakásán és munkahelyén) kívüli valamennyi helyváltoztatását és tevékenységét értjük, bármi legyen azok konkrét indítéka, időtartama és célterülete. A turizmus másrészt az ezzel kapcsolatos igények kielégítésére létrehozott anyagtechnikai és szervezeti feltételek, valamint szolgáltatások együttese (Lengyel, 1997).

Az 1989-ben a WTO² és az IPU³ által elfogadott Hágai nyilatkozatban megfogalmazottak alapján: „A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyén kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat” (Michalkó, 2012).

¹ Idegenforgalmi Tudományos Szakértők Nemzetközi Szövetsége

² World Tourism Organization – Idegenforgalmi Világszervezet

³ Inter-Parliamentary Union – Interparlamentáris Unió

A fejlődő országokban a turizmusfejlesztést fontos stratégiaként használták a gazdasági növekedés fokozására, a szegénység enyhítésére, a munkahelyteremtésre és az élelmezésbiztonság javítására. A turizmus nem olyan robusztus, hogy nem tud ellenállni a fenyegetéseknek és zavaroknak, mint például a gazdasági sokkoknak, közegészségügyi járványoknak, háborúknak és egyéb zavaroknak. A turizmus azért nem ellenálló, mert nem tud könnyen felépülni az olyan kudarcokból, mint a természeti katasztrófák vagy a polgári zavargások. Ezenkívül a turizmus nem alkalmazkodó, mivel gyakran nem tud megváltozni a külső körülmények hatására (Richardson, 2021).

A WTO definíciója szerint a turizmus egy olyan társadalmi, kulturális és gazdasági jelenség, amely az emberek megszokott élet környezetükben kívüli utazásait foglalja magában, akár szabadidős, akár üzleti vagy szakmai célból (UN Tourism).

A KSH fogalmi meghatározása alapján a turizmus olyan személyek utazási tevékenységét jelenti, akik átmenetileg elhagyják a szokásos környezetüket, és legfeljebb egy évet töltenek a meglátogatott helyen anélkül, hogy ott keresőtevékenységet folytatnának (Központi Statisztikai Hivatal (KSH)).

2.3 Turizmus fajtái

Amennyiben sikeresen lehatárolásra került a turizmus definíciója, akkor a következő lépés, hogy pontosan megtudjuk, milyen turizmussal találjuk szembe magunkat az élet különböző aspektusaiban, ehhez pedig meg kell tudnunk, hogy milyen tematizációkat foglalmaztak meg.

A turizmus két alapvető formáját az alapján különböztetjük meg, hogy **az utazás az emberi élet mely területére gyakorol jelentősebb hatást**. Mivel a modern társadalmak alapvetően a munka és a szabadidős tevékenységek köré épülnek, ezekhez kapcsolódóan megkülönböztetünk hivatás turizmust (munkahelyi célú utazás) és szabadidős turizmust (pihenésre, kikapcsolódásra irányuló utazás) (Michalkó, 2012).

A **szabadidős turizmus** magában foglalja azokat az utazásokat, amelyeket az egyén szabadidejében, saját döntése alapján és rendelkezésre álló jövedelméből finanszíroz. Az ilyen típusú utazásokat motivációja sokféle lehet: „a palettán a passzív pihenéstől kezdve a családdal való együttlétten át egy maraton lefutásáig, az elvonulásig vagy az önmegvalósításig számtalan utazási indíték fordulhat elő” (András, és mtsai., 2024). Ezt kiegészítve ez a fajta turisztikai tevékenység jellemzően társas formában valósul meg, ami

főként családi vagy baráti körrel történő utazást jelent, amelynek kiadásait a turizmusban résztvevők saját forrásaikból fedezik (Kardos, 2006).

Ezzel szemben a **hivatásturizmus**, vagy ahogy az angol mondja MICE-turizmus, négy fő kategóriát ölel fel: üzleti utazásokat, ösztönző utazásokat, tudományos és szakmai konferenciákat (Kiss & Kovács, 2018). Továbbá ez a fajta turizmus pénzkereseti tevékenységgel függ össze, ebbe beletartozik az összes helyváltoztatás során történő szakmai és szabadidős tevékenység. Ezért tartjuk számon üzleti turizmusnak, hiszen az elsődleges indíttatás a munkához kapcsolódni, amit a helyváltoztatás által végzünk. Ennek vonatkozásában az ilyesfajta utazásokat a résztvevők nem saját maguk fizetik, és ezen idő teljes egésze vagy nagyobb része munkaként van számontartva, nem pedig a saját szabadidejükben vesznek részt a turizmusban (András, és mtsai., 2024).

2.4 Az utazó, mint a turizmus egy alappillére

Az utazók döntései alapvetően befolyásolják a turizmus működését és fejlődését. A **turisták igényei és motivációi** formálják a turisztikai szolgáltatásokat és attrakciókat, illetve ezen vonzóerők létjogosultságát. A turista vagy utazó, így válik a turizmusnak az alappilléreivé. Ezért fontos, hogy mint maga a turizmus is, úgy az utazó is definiálásra kerüljön.

A WTO megfogalmazása is alátámasztja, hogy a turizmusban résztvevő személyek fogaskerekei a turizmus folyamatának: „ezeket az embereket látogatóknak nevezik (akik lehetnek turisták vagy kirándulók; rezidensek vagy nem rezidensek), és a turizmus az ő tevékenységeikhez kapcsolódik, amelyek némelyike turisztikai kiadásokkal jár” (UN Tourism).

A KSH lényegében 3 csoportba kategorizálta az utazókat a turizmusban eltöltött idejük alapján. A látogató vagy utazó az, olyan személy, aki 12 hónapnál kevesebb időt tartózkodik, és fő célja nem a meglátogatott helyen történő javadalmazott tevékenység. Az egy napra látogatók neve igen beszédes, azon utazókat takarja, akik 24 óránál rövidebb ideig tartózkodnak (és nem töltenek éjszakát) a meglátogatott helyen. A többnapos látogatók csoportjának jellemzője, hogy az ide tartozó turisták legalább egy éjszakát töltenek a meglátogatott helyen. Ezen kategórián belül vannak kisebb csoportok, mint a rövid tartózkodású látogatók csoportja, akik 1-3 éjszakát töltenek el az adott helyen, és a hosszú tartózkodású látogatók csoportja, ami esetükben 4 vagy több éjszakát jelent (Központi Statisztikai Hivatal (KSH)).

Az ENSZ az 1963-as „Konferencia a Nemzetközi Turizmusról” címet viselő ülésén szintén tematizálta a különböző látogatókat motivációik és az ott eltöltött idejük alapján. „A „látogató” minden olyan személy, aki az állandó lakóhelyén kívüli más országba utazik bármely céllal, kivéve azt, hogy a meglátogatott országban kereső foglalkozást folytatson.” Továbbá a látogató turista is, aki maximum 24 órát tartózkodik a meglátogatott országban, és a motivációs célja alapján szabadidejét tölti ott esetleg családdal van vagy üzleti úton vesz részt, valamint ide tartozik a kiránduló, aki kevesebb mint 24 órát tölt el a meglátogatott országban (Rátz, 1999).

Lengyel Márton A turizmus általános elmélete c. könyvében úgy hivatkozott a látogatóra, mint „a turizmus valamennyi résztvevőjének közös elnevezése”. Mivel a látogatók elhagyják az állandó lakóhelyüket, így ők egyben utazókként is definiálhatóak, viszont nem tarthatunk minden utazót látogatónak, erre ékes példa a vidékről a városba munka miatt ingázó emberek (Lengyel, 2004).

2.5 Turisztikai vonzerő és fajtái

A turisztikai vonzerőt szintén fontos meghatározni, hiszen ez fogja hajtani az utazót, hogy részt vegyen a turizmusban. Minden turisztikai vonzerő az egyén számára más értékkel fog bírni, így nagyon nehéz meghatározni, hogy maga a vonzerő mi is tulajdonképpen. A következőkben pár fogalmi megközelítést gyűjtöttem össze, ezzel elősegítve, hogy tisztább képet kapjunk magáról a turizmus egyik indítató eleméről, az attrakcióról és annak fajtáiról.

Michalkó Gábor megfogalmazásában a **turisztikai vonzerő**, olyan konkrét vagy elvont jelenséget foglal magában, amely képes a turisták érdeklődését felkelteni és mozgósítani. Ez a fogalom lényegében a turizmus kínálati oldalának egyik alapvető összetevőjére utal – mindarra, ami motiválja az utazást (Michalkó, 2012). A vonzerő meghatározza a keresletet és a kínálatot egyaránt (Lengyel, 2004). A definíció szerint valami akkor számít turisztikai vonzerőnek, ha a turisták azért tesznek meg utat, hogy közelebb kerüljenek hozzá, és azzal kapcsolatos szükségleteiket kielégítsék. Más szóval, a vonzerő turisztikai jelentőségét az határozza meg, hogy képes-e inspirálni az utazási keresletet (Michalkó, 2012).

A **vonzerő kategorizálása** sokféle szempont alapján történhet. Ezek közül elsőként a kialakulására asszociálva, megkülönböztetünk természetes, valamint ember alkotta attrakciókat. Természetes vonzerőnek számít minden, amit a természeti környezet alkotott

vagy megtalálható benne, mint a Hortobágy vagy az „afrikai vízilovak”. A mesterséges vonzerők közé az ember alkotta építmények és események tartoznak, ilyen a Magyar Néprajzi Múzeum vagy a Velencei-tó esetében az EFOTT (Puczkó & Rátz, 2011).

Az **utazó preferenciája** szerint megkülönböztetünk elsődleges és másodlagos attrakciókat. Az előbbi kategóriába tartoznak azon vonzerők, amelyek miatt a turista felkeresi a területet, míg az utóbbi csoportba tartoznak a kiegészítő jelleggel felkeresett attrakciók. Ezeket önmagukban nem keresné fel az utazó, viszont hozzáadott értékkel rendelkezik, „gazdagabbá teszi a látogató élményét” (Jancsik, A kulturális és természeti erőforrások turisztikai hasznosításának előfeltételei, 2007).

Az **attrakciókat** aszerint is lehet vizsgálni, hogy mekkora területen képesek vonzerejüket kifejteni, azaz mekkora távolságot hajlandóak megtenni a látogatók, hogy az attrakció által az igényeiket kielégítsék (Michalkó, 2012). Ezen mérték megállapításakor tehát találkozhatunk: helyi, regionális, nemzeti, nemzetközi, és globális attrakciókkal (Puczkó & Rátz, 2011).

Lengyel Márton összegzésével élve „a vonzerő kiemelt szerepét a kínálat alrendszerében a motivációhoz való közvetlen kapcsolata adja, ami egyben a turizmus rendszerének egyik fő mozgatóerejét jelenti” (Lengyel, 2004).

2.6 A turizmus Magyarországon

További tisztázást igényel hazánk turisztikai történelme. Hazánkban a turizmus számottevően a XX. században jelentkezett, ami alapját teremtette a mai turizmusnak.

A történelmi Magyarország területe képezte azt a földrajzi keretet, ahonnan a Kárpát medence mai turizmusának gyökerei erednek (Dövény, 2012).

A XX. századdal szinte egyidőben megszületett az első magyar utazási iroda: az **IBUSZ**, amelyet két magyar főúr alapított és nagyon sokáig monopol helyzetben volt piacon (Lenke, 2020). A **trianoni békeszerződés előtti** időszakban ez a térség egységes turisztikai célpontként funkcionált mind belföldi, mind külföldi látogatók számára. Az utazók számára egyértelmű volt, hogy a Tátra csúcsainak meghódítása, az erdélyi gyógyfürdők felkeresése vagy egy hévízi/mátrai üdülés ugyanolyan súllyal szerepelt az utazási döntéseikben (Dövény, 2012). A századforduló első évtizedeiben fellendült a Balaton parti turizmus, különösen a villák- és nyaralók építése, szállodák, fürdőtelepi strandok épültek,

illetve a vasútállomások, kikötők kiépítése is ennek megfelelően ütemben került sorra. Céljuk az egyre nagyobb számú vendéglétszám fogadására (Sulinet Digitális Tudásbázis).

Az ezt követő időszakban, a **kiegyezéstől az 1. világháború végéig** tartó korszak turizmusát elemezve megállapítható, hogy a történelmi Magyarország nem volt a nemzetközi utazási piac vezető célpontja. A térség ugyanakkor a monarchia keretein belül jelentős regionális turisztikai központot alkotott, ahol a különféle turisztikai attrakciók egységes turisztikai térként jelentek meg a potenciális látogatók számára pont ez az egységes turisztikai térség fogalma azonban a trianoni békeszerződéssel megszűnt, és a régió turizmusa új nemzeti keretek között folytatódott tovább (Dövény, 2012).

Az **első világháborút követően a Balaton** népszerűsége tovább növekedett. A trianoni békeszerződés következtében Magyarország elvesztette számos klimatikus gyógyfürdőhelyét, ami a Balaton környéki üdülőhelyeinek gyors fejlődét indította el. A tóparton lévő villák és nyaralók sokasága emelkedett ki, miközben a két világháború közötti időszakban a középosztály és a kispolgárság is aktívan bekapcsolódott a turisztikai életbe (Sulinet Digitális Tudásbázis).

A komolyabb mértékben **1958-tól meginduló beruházások** tehát elsősorban az addig teljességgel elhanyagolt kommunális infrastruktúra megteremtését szolgálták, az ideforgalmi szempontból kiemeltnek minősített településeken. A szálláshely-kapacitást növelő szállodai beruházások pedig e hiányosságok pótlása után voltak lehetségesek (Rehák, 2009). A bel- és külföldi turistaforgalom Magyarországon már a rendszerváltás idejére látványos nagyságrendeket ért el, 20 év alatt több, mint 22 millióval nőtt a külföldről beutazó turisták száma, míg a magyar utazók létszáma 13,5 millióval emelkedett (Lengyel, 2004).

A **tömegturizmus** a XX. század második felében jelentkezett először Magyarországon. Lengyel Márton úgy fogalmazta meg 2004-ben írt könyvében, hogy a hazai turizmus akkori állapota is sok tekintetben erős lenyomata volt a rendszerváltás előtti állapotoknak. „(...) a jelenlegi kínálatunkat jellemző közepszerűség és torz struktúra kialakulása nagyrészt a tömeges igények kielégítését célzó akkori fejlesztések mértékében és színvonalában leli magyarázatát” (Lengyel, 2004).

A turizmus Magyarországon stratégiai fontosságú ágazat, a gazdaság egyik motorja, az ágazat biztosítja a GDP több mint 13%-át. Versenyképes, fenntartható növekedésének biztosítása, pozícióinak javítása mindannyiunk közös érdeke. Ezért jött létre 2016-

ban a **Magyar Turisztikai Ügynökség**, a turisztikai ágazat kormányzati szervezete (Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ))

A közösségi média korszakában élve a turisták és utazók közösségei olyan digitális platformoktól, mint az Instagram, a Facebook és a Twitter, próbálnak új turisztikai helyszíneket találni, amelyek népszerűtlen „rejtett gyöngyszemek”, és lefényképezik őket, ami viszont a tömeg növekedéséhez vezet ezeken a helyeken, és javítja a helyi környezet gazdaságát (Priatmoko, Kabil, Vasa, Pallás, & Dávid, 2021).

Turisztikai térségek Magyarországon

Magyarországon a turisztikai térségeket közös szempontok alapján határozták le, amely a könnyebb lekövethetőséget és átláthatóságot szolgálja. Mivel kutatásom egy alapfelvetésében szerepel a turisztikai térség, amelynek a Velencei-tó és környéke tagja, így fontosnak tartottam az ehhez köthető háttérfogalmak tisztázását. Érdeemes megemlíteni, hogy turisztikai térségek nem fedik le Magyarország teljes területét, de célként sem volt ez kitűzve.

A Turizmus törvényben megfogalmazott (2016. évi CLVI. törvény a turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól) értelmező rendelkezések pontban találjuk a turisztikai térségek definícióját: „*Turisztikai térség (desztináció): olyan földrajzilag körülhatárolható, beazonosítható területrész, amely a turisztikai kínálati piacon egységes fogadóterületként jeleníthető meg, épített környezeti, természetföldrajzi vagy kulturális értékek tekintetében összefüggő elemek alkotják, ezért egységes koncepcióban történő tervezéséhez, fejlesztéséhez és térségi turisztikai márka kialakításához országos érdek fűződik*” (Nemzeti Jogszabálytár).

A kormány **11 turisztikai régiót** határozott meg, azzal a céllal, hogy hatékonyabbá tegye a turizmusirányítást, világosan azonosítható célterületeket alakítson ki és összehangolja a fejlesztéseket a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 céljaival (Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ)).

Magyarország turisztikai térségeiként pedig a következőket tartjuk számon: Sopron-Fertő turisztikai térség, Győr-Pannonhalma turisztikai térség, Balaton turisztikai térség, Pécs-Villány turisztikai térség, Budapest környéke turisztikai térség, Mátra-Bükk turisztikai térség, Szeged és térsége turisztikai térség, Debrecen és térsége turisztikai térség, Gyula és térsége turisztikai térség, Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség.

Budapest környéke turisztikai térség és a Velencei-tó szerepe

Ahogy a Turisztikai térségek Magyarországon c. alfejezetben összefoglaltam a turisztikai térségek lehatárolása egy fontos feladata volt az Országgyűlésnek az átláthatóság, a hatékonyság és az összehangolhatóság jegyében.

A főváros és vonzáskörzetének összehangolt fejlesztése lehetővé teszi, a budapesti látogatók tartózkodási idejének való meghosszabbítását, a Budapest +1 nap élményt csomagok kialakítását és a desztináció értékesítését. (...) A hatékony fejlesztések megvalósítása nagyban serkenti az élményígéreték számát, így Budapest és vonzáskörzetében való maximum 1 órás utazások, melyek kivitelezhetőek tömegközlekedéssel, hajóval stb., esetén is hasonló színvonalú és élményekben gazdag attrakciókat lehet találni. Céljuk, hogy ezek a vonzerők idővel egybeolvadjanak Budapest kínálatával, ezért kapta a Budapest plusz egy nap koncepciójú nevet (Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ)).

Az MTÜ publikálása szerint 2021 nyarán mért adatok alapján, amelyet a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ dolgozott fel, a vendégek létszáma közel 30 %-kal, a vendégéjszakák száma pedig 34 %-kal volt magasabb, mint az azt megelőző évben. A térségen belül Visegrád esetében mérték a legnagyobb szálláshelyi forgalmat, amely 14 % volt, ezt követte Székesfehérvár, **Gárdony**, Esztergom, **Velence**, Vecsés, Komárom és Ráckeve. Az említett települések az egész Budapest és környéke turisztikai térség szálláshelyi forgalmának több mint 60 %-át adja (Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ)).

Maga a **Velencei-tó és fürdőkulturája** csak az I. világháború utáni időszakban lett népszerű. A Monarchia megszűnésével új fürdőterületeket kerestek, majd felfedezték, hogy a Velencei-tó hasonló adottságokkal rendelkezik, mint az igen kedvelt Balaton, illetve a fővároshoz való közelsége révén egyre nagyobb figyelmet kapott. Illetve az 1980-as években közel 60 C°-os gyógyvizet találtak Agárdon, amelyre a későbbiekben (2004-ben) az Agárdi Gyógy- és Termálfürdőt gyógyászati centrummá fejlesztették (KSH, 2014).

2.7 Turizmusmarketing jelentősége

Turizmusmarketing meghatározása

A turizmus fejlesztés folyamatának csúcspontját a térség marketing, valamint a nagyobb egészet nézve a desztináció menedzsment képezi. Ezek a területek egyesítik a különböző fejlesztési irányokat és az általuk létrejött sokszínű turisztikai kínálatot, valamint célközönség-orientált, strukturált rendszerré alakítják át, vonzó arculattal a piacon

(Jancsik, A kulturális és természeti erőforrások turisztikai hasznosításának előfeltételei, 2007).

A **turizmusmarketing** tevékenységeket 3 nagyobb kategóriába sorolhatjuk be:

- **Termékmarketing**, mely lényege, hogy egy konkrét turisztikai terméket (pl.: attrakció, szálloda) vagy egy adott időtartamra vonatkozó utazási csomagot kíván népszerűsíteni és értékesíteni.
- **Szolgáltatásmarketing** mely célja, hogy egy turisztikai termékhez kapcsolódó, az élményeket gazdagító, kiegészítő szolgáltatásra hívja fel a figyelmet (pl.: vezetett túrák, wellness-ajánlatok)
- **Desztináció-marketing** mely feladata, hogy a teljes turisztikai régiót vagy célterületet népszerűsítse. Magában foglalja a helyszínhez kapcsolódó termékek és szolgáltatások marketingjét (Lőrincz & Sulyok, 2017). Dr. Dimitros Buhalis által 2000-ben írt cikke szerint a desztináció menedzsment világszerte egyre inkább versenyképes, hiszen elősegíti a turizmuspolitika megvalósítását, amelyet össze kell hangolni a területfejlesztési stratégiai tervekkel (Buhalis, 2000).

Turisztikai Desztináció Menedzsment szerepe

A TDM (Turisztikai Desztináció Menedzsment) szervezetek **feladata** a település szintű turisztikai értékajánlatok kezelése és menedzselése. Ezek a szervezetek felelnek a helyi turisztikai termékek irányításáért, és céljuk, hogy egy adott település vagy térség turizmusát hatékonyan szervezzék és fejlesszék. Munkájuk alapját az alulról történő építkezés, a partnerség, az önálló cselekvőképesség és a szakértelem képzi (Michalkó, 2012). Feladatuk továbbá a társadalmi, gazdasági és környezeti hatások összehangolása, valamint a turizmus szereplőinek összefogása és munkájuk koordinálása. A közös marketing tevékenység révén a desztináció egységesen, az „együttműködve versenyképesnek lenni” elv alapján jelenik meg a piacon (Jóvér, Bagdi, & Kóródi, 2020).

A magyar turisztikai intézményrendszer fejlesztésének és a TDM szervezetek működésének támogatására 2011 jan. 28-án megalakult a Magyar TDM Szövetség. Az esztergomi alakuló ülésen 16 TDM szervezet vett részt, míg 2024-re a tagság megújítását követően a szervezet már 27 tagot számlál (Turisztikai Desztináció Menedzsment Szövetkezet (TDMSZ)).

2.8 Fenntartható turizmus

1990-es évektől kezdve egyre nagyobb figyelmet kapott a **környezettudatosság**, és széles körben ismertté vált a **fenntarthatóság** problémája. Ezzel párhuzamosan a turizmus is fellendült: a vasfüggöny leomlásával a kelet-európai országok lakosai is aktívan bekapcsolódtak a világ turizmusába, amely tovább erősítette a globalizáció folyamatát (Gonda, 2022). A turizmus a világ egyik legjelentősebb jövedelemtermelő ágazata, amely számos gazdasági és társadalmi folyamatra is hatással van. A fizetőképes kereslet növekedése segíti a fenntartható turisztikai szolgáltatások kialakítását (Káposzta, Nagy, & Nagy, 2013)).

A **szegénység** és a **környezetkárosítás** egyre mélyülő problémája komoly veszteségeket okoz, különösen a humán erőforrások terén. A gazdasági fejlődésnek ezért egy új, fenntarthatóbb irányt kell követnie, amely erőteljes növekedést biztosít, miközben figyelembe veszi a fenntartható társadalmi és környezeti szempontokat (Dr. Hüttl, 2013).

A turizmus **versenyképessége** és **fenntarthatósága** szorosan összefügg, hiszen egy turisztikai célpont vonzerejét nagyban meghatározó természeti és kulturális környezete, valamint az, hogy mennyire illeszkedik a helyi közösség életébe (European Commission). Nem minden turizmus forma jelent azonban káros hatást: a tudatosan megtervezett és fenntartható turizmus éppen, hogy hozzájárulhat a természeti területek védelméhez és megőrzéséhez (World Wildlife Fund (WWF)).

A **fenntartható turizmus** olyan módon kerül kialakításra és fenntartásra, hogy hosszú távon gazdaságilag életképes maradjon anélkül, hogy károsítaná az azt támogató természeti és emberi környezetet. Egy gazdaságilag fenntartható turizmus modell biztosítja, hogy a környezetvédelmi szempontból felelős megoldások ne váljanak veszteségesé és fenntarthatatlanná (Harris, Griffin, & Williams, 2012). A fenntartható turizmus célja, hogy minimalizálja a környezetre és a helyi kultúrára gyakorolt negatív hatásokat, miközben támogatja a helyi gazdaságot, növeli a foglalkoztatottságot és elősegíti az ökoszisztémák megőrzését (Global Development Research Center (GDRC)).

A fenntartható turizmus fejlesztése egyensúlyt teremt a jelenlegi turisták és a fogadó területek igényeinek kielégítése, valamint a jövő generációk lehetőségeinek megőrzése között. A turizmus fejlődése során kulcsfontosságú az erőforrások fenntartható kezelése, amely lehetővé teszi, hogy az emberek gazdasági, társadalmi és esztétikai igényei

kielégítése mellett megőrizték az alapvető ökológiai folyamatokat, a biológiai sokféleséget és az élet fenntartásához szükséges rendszereket. Ugyanakkor a fenntarthatóság és a kulturális integritás védelmét is magába foglalja, biztosítva a helyi közösségek hagyományainak és értékeinek fennmaradását (UNWTO, 1997).

A turizmusnak egy olyan formája, amely figyelembe veszi a gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokat mind jelenben, mind a jövőben, miközben egyensúlyt teremt a látogatók, az iparág, a helyi közösségek és a természeti környezet igényei között (UN Tourism). A fenntartható turizmus nem egy meghatározott turizmusforma, hanem egy olyan törekvés, amelynek célja, hogy a turizmus minden ágazata és típusa megfeleljen a hosszú távú fenntarthatósági elveknek (Global Sustainable Tourism Council (GSTC)).

„Magyarország számára a turizmus fejlesztése egyedülálló lehetőséget kínál: fenntartható és szakszerű fejlesztésével a turizmus elősegítheti gazdag természeti és kulturális örökségünk védelemmel egybekötött hasznosítását és az ország integrálódását az európai nemzetek közösségébe” (Lengyel, 2004, old.: 15).

Közösségalapú turizmus

A közösségalapú turizmus, CBT (Community-Based Tourism,) a turizmusfejlesztésének stratégiáját a közösségre alapozza, amely kifejezés először az 1970-es évek szakirodalmaiban jelent meg (Giampiccoli, 2015).

A CBT az **alternatív turizmus egyik megvalósulási formája**, amely válaszként született a tömegturizmus negatív hatásaira, valamint azon turisztikai fogyasztók igényeire, akik számára fontosak a társadalmi és morális szempontok. A fenntartható turizmus egyik kulcsfontosságú eleme a helyi közösségek aktív részvétele a turizmus tervezési és fejlesztési folyamataiban (Lopez-Guzman, Sanchez, & Pavón, 2011) (Okazaki, 2008).

A közösségalapú turizmus **célja** egy olyan fenntartható turisztikai modell kialakítása, amelyet a helyi közösségek birtokolnak és működtetnek, azzal a szándékkal, hogy a látogatók mélyebb betekintést nyerhessenek a helyi kultúrába és életmódba (Goodwin & Santilli, 2009). A CBT legfőbb **sajátossága** a tömeg turizmussal szemben az, hogy a helyi lakosok tudatos szerepvállalása és irányítása elengedhetetlen a fenntartható turisztikai tevékenység sikeréhez (Gonda, 2022).

A közösség alapú turizmus egy olyan fejlesztési eszköz, amely elősegíti a vidéki közösségek turisztikai erőforrásainak hatékony kezelését, miközben biztosítja a helyi la-

kosok aktív részvételét. A CBT hozzájárulhat a helyi közösségek jövedelemszerzési lehetőségeinek bővítéséhez, a gazdaság diverzifikálásához, a kulturális örökség megőrzéséhez, a környezet védelméhez, valamint oktatási lehetőségek biztosításához. A közösség alapú turizmus sikeres megvalósítása szisztematikus megközelítést igényel: a közösség turizmusba való bekapcsolódását lehetőségétől kezdve annak biztosításáig, hogy a helyi lakosok aktívan részt vehessenek a projekteken és a turizmus negatív hatásainak ellenőrzésében (Hamzah & Khalifah, 2009).

A CBT fejlesztésének kiemelt jelentősége abban rejlik, hogy elősegíti a helyi erőforrások fenntartható és tudatos felhasználását, miközben hozzájárul a helyi gazdaság megerősítéséhez és a szegénység csökkentéséhez (Gonda, 2022).

2.9 Település fogalmi köre

A település a földrajzi térben elhelyezkedő rendszer, amely nem csak lakóhelyet biztosít egy embercsoportnak, hanem legalább egy további jellegzetes térfunkcióval is rendelkezik (Nagy, 2018).

A települések önkormányzata két fő egységből áll: a tanácsból és a végrehajtó szerepet betöltő polgármesterből. A tanács (*Conseil municipal*) három alapvető feladatot lát el: politikai szerekörében képviseli a település lakosságát, igazgatási funkciója révén el látja a település és az állam közötti ügyintézkést, gazdasági és szolidaritási tevékenységével pedig irányítja a település fejlesztését és támogatja a rászorulókat. A tanács legalább 3 hetente ülészik, de a polgármester köteles összehívni, ha ezt megyei prefektus kezdeményezi (Szamel, Balázs, Gajduschek, & Koi, 2011).

A város

A város fogalma összetett és különböző tudományterületeket, valamint gyakorlati alkalmazások eltérő szempontok alapján határozhatják meg. Léteznek egyszerűbb, úgynevezett egykomponensű város fogalmak (például jogi vagy statisztikai megközelítések), amelyek leegyszerűsített definíciókat adnak, ám gyakorlati alkalmazásuk széles körben elterjedt (Térport).

A város lakó összetett környezetben él, amelyet három fő tényező határoz meg: a város természeti adottságai, az épített környezet, valamint a gazdasági és társadalmi (Enyedi, 2012).

A város olyan település, amely kiemelkedő kulturális, ipari, kereskedelmi vagy egyéb jelentőséggel bír, és ennek következtében törvényben meghatározott különleges jogállással rendelkezik. A településhálózat egy nagyobb népességű, központi funkciókat betöltő, kiemelt közigazgatási szereppel bíró egysége, amely saját lakosságán túl a vonzáskörzetébe tartozó települések számára is szolgáltatásokat nyújt. A városok az urbanizáció eredményei, számuk folyamatosan növekszik a munkamegosztás bővülésével és a társadalmi struktúra differenciálódásával (Térport).

A településtípusok tekintetében a helyben fogyasztók összetétele egységesebb képet mutat. Megfigyelhető, hogy többségük vidéki városban él, őket követik a budapestiek, majd a falusi lakosok (Munkácsy & Jászberényi, 2022).

Városfejlesztés lehetőségei

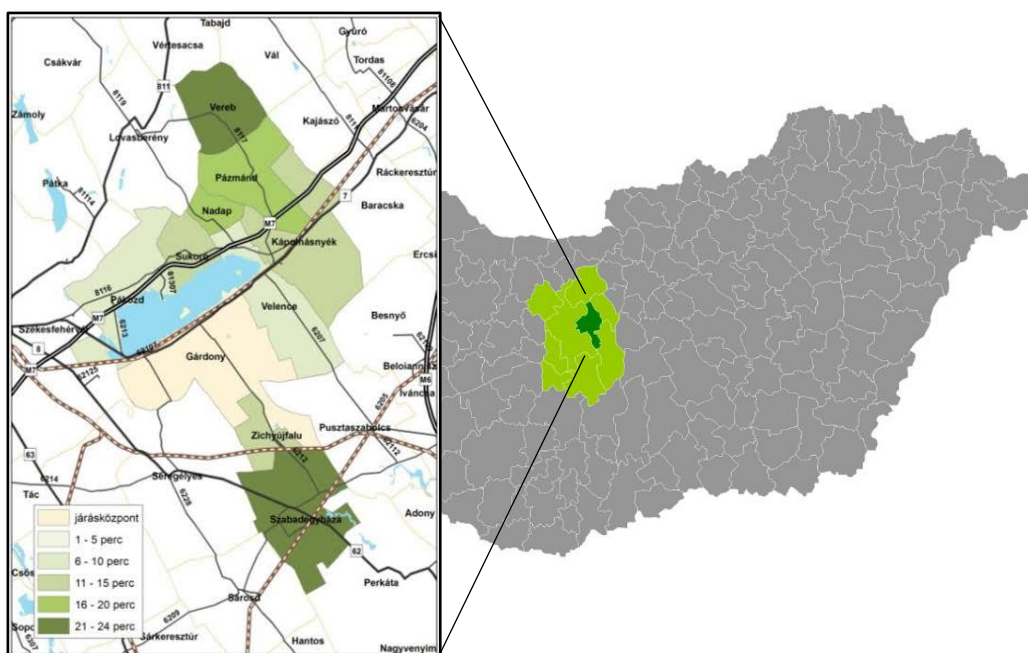
A településfejlesztés széles értelemben minden olyan változtatást magában foglal, amely a települések működésének megújítását célozza, beleértve a közösségi szerkezeti rendszerek mennyiségi és minőségi átalakítását. Ez alapján a települések folyamatos fejlődésben és megújulásban vannak, hiszen a működési keretek és feltételek állandóan változnak, ami szerkezetük módosításához vezet (Rechnitzer, Település és fejlesztés: A közszolgáltatások hatékonyságának növelése a településfejlesztésben, 2007). Ennek eredményeként a települések funkciói bővülnek, új feladatok és tevékenységek jelennek meg, mik a meglévő intézményi és működési struktúrák átalakulnak, kibővülnek vagy átrendeződnek (Rechnitzer & Smahó, Területi politika, 2011).

A városokban zajló közösség fejlesztési munka egyik legfontosabb sajátossága, hogy figyelembe kell venni a város alapvető jellemzőit. A nagyobb területi kiterjedés, a történelmi fejlődés és a társadalmi összetétel rétegzett egysége miatt a városi lakosság sokszínű és összetett. A városok komplexitása pedig azt eredményezi, hogy számos tényező egyidejűleg befolyásolja, korlátozza és meghatározza a fejlesztési lehetőségeket vesszük a változások körülményeit és feltételeit (Péterfi, 2023).

2.10 Gárdony és Velence városának bemutatása

A két település, Gárdony és Velence, az ország NUTS 1-es területi besorolása szerint a Dunántúlon, NUTS 2-es szinten a Közép-Dunántúli régióban, NUTS 3-as besorolása szerint Fejér vármegyében helyezkedik el. A Gárdonyi járás két városa közül Gárdony a

városi rang mellett járásszékhelyi pozícióval is rendelkezik. A járás további tagjai: Kápolnásnyék, Nadap, Pákozdt, Pázmánd, Sukoró, Szabadegyháza, Vereb, valamint Zichyújfalu. Az alábbi ábra (1. ábra) a települések elterülését mutatja országos, megyei és járási szinten.

1. ábra Gárdonyi járás települései (forrása: Wikipédia és Gárdonyi ITS, saját szerk., 2025)

A **Gárdonyi járás állandó népessége** a KSH 2023-as adatai alapján 37 185 fő volt. Ebből Gárdony lakossága 12 667 főt tett ki, ami a járás népességének több, mint 1/3-a. Velence állandó népessége 7 422 fő volt a vizsgált évben. A járás teljes területe meghaladta a 306 km²-t, amelyből Gárdony 63 km²-nél, Velence 33 km²-nél viselt nagyobb részt.

A **Velencei-tó** Magyarország harmadik legnagyobb természetes tava, amely a Velencei-hegység lábánál, Budapesttől mintegy 50 km-re, a Balatontól 46 km-re található. A tó nem csak a térségben, de országos szinten is jelentős természeti és turisztikai értéket képvisel. (Gárdonyi Önkormányzat oldala). A települések elérhetőségét jelentősen megkönnyíti a közvetlenül mellettük elhaladó M7-es autópálya, valamint a rajtuk keresztül haladó Székesfehérvár-Budapest vasútvonal.

Gárdony

A tó déli partján fekvő Gárdony a térség legnagyobb települése, melyet először 1424-ben kelt okirat említ lakott területként. A település 1989-ben kapott városi rangot. Gárdony három jól elkülöníthető városrészből áll: Gárdony, mint központi településrész; Agárd, amely kertvárosias jellegű; valamint Dinnyés, amely nyugodt, természeti értékekben gazdag eleme a városnak, elsősorban az ökoturizmus célpontjaként ismert.

A Velencei-tó kedvező természeti adottságai alkalmassá teszik a fürdőzésre, a tó sekély, szikes vize nyáron kellemes hőmérsékletű. A tó jelentős sport- és rekreációs szerepet is betölt: a vízisportok kedvelői számára vitorlázás, kajak-kenu, evezés, valamint sárkányhajózás is elérhető. A horgászatnak is hagyományai vannak a térségben (Gárdonyi Város Önkormányzata).

Velence

A Velencei-tó keleti-északkeleti csücskénél helyezkedik el, szintén jelentős turisztikai és rekreációs potenciállal erősíti a térséget. A város szerkezetét négy településrész alkotja, melyek eltérő karakterrel rendelkeznek. A tó északi oldalán helyezkedik el a Bence-hegy, amely a tóra nyíló gyönyörű panorámájáról híres. A területet jellemzően nyaralók, hegyi házak uralják. Az utóbbi évtizedekben lett igazán kiemelt területrész. Ahogy haladunk a déli oldalra a következő egység, Velence Ófalu, amely a történelmi magja a városnak. Majd Velence Újtelep következik, amely lakófunkciók tekintetében vált jelentőssé. Velencefürdő a város déli részén elterülő üdülőövezet. Nyáron ide koncentrálódik a látogatók nagy része. Sok természeti és kulturális értékkel rendelkezik. A Velence Korzó és Szabadstrand központi szerepet tölt be a város életében, mind turisztikai, mind közösségi szempontból.

Velence városi rangját 2004-ben kapta ezzel elismerve a térségben betöltött egyre jelentősebb szerepét a lakosságszám, az infrastrukturális fejlődés és szolgáltatások bővülése tekintetében (Velence Város Önkormányzata).

2.11 Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)

Az ITS egy **középtávú fejlesztési program**, amely a településfejlesztési koncepcióban meghatározott környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását együttesen szolgálja. A stratégia feladata, hogy a település fejlesztési koncepció célkitűzéseit és feladatait figyelembe véve meghatározza a középtávú célokat, azok kapcsolódásait, valamint az ezek eléréséhez szükséges beavatkozásokat (Közszolgálati Online Lexikon). A Nemzeti Jogszabálytárban a 1997. évi LXXVIII. tv. 2. § 12. pontjában és a 9/A. § (2) bekezdésben fogalmazottak alapján: a rendelkezésre álló és bevonható források figyelembevételével az ITS meghatározza azokat a fejlesztési programokat és intézkedéseket, amelyek egyidejűleg szolgálják a kitűzött célok megvalósítását, valamint biztosítják a megvalósítás eszközeinek és folyamatának nyomon követését (Nemzeti Jogszabálytár)

3 ALKALMAZOTT KUTATÁSI MÓDSZEREK

A kutatás során **primer és szekunder** módszerek alkalmazása valósult meg annak érdekében, hogy minél szélesebb körben szerzett információk alapján tudjam megvizsgálni a választott kutatási témámat.

A **lakosság véleményének** feltárása és az **önkormányzati tagokkal folytatott interjúk** együttes alkalmazása lehetővé tette, hogy mind a helyi közösség igényeit, mind a döntéshozók perspektíváját megismerhessem. Hiszem, hogy a fejlesztések nagytöbbségét igenis bottom-up módszerrel kell megvalósítani, így a vizsgálatomban a lakosság véleményének megismerését is ugyanolyan fontosnak tartottam, mint a gárdonyi és velencei önkormányzatok egy-egy képviselőjével való beszélgetés kivitelezését.

Az előzetes információimat a saját tapasztalataim mellett **szakmai források kutatásából és elemzéséből** építettem fel. Áttanulmányoztam a két település ITS-ét, valamint különböző irodalmi anyagokat, cikkeket, könyveket kerestem, melyek által sikerült a témában minél nagyobb tudásra szert tennem.

A módszertan megválasztása és kivitelezése mögött az is áll, hogy a kvalitatív és kvantitatív elemzések között átjárható legyen a kapcsolat, és a két adatgyűjtési forma könyvben egymásra tudjon épülni és ki tudja egymást egészíteni. A primer kutatás gyakorlati eredményeket mélyítette el a számomra, míg a szekunder kutatás az elméleti háttérrel szolgáltatta a vizsgálatomnak.

Ezek alapján a következő alfejezetekben szeretném konkretizálni a kutatási módszertanomat miértjét.

Primer kutatási módszer

Primer kutatásomat vezérelte, hogy én magam is ismerem a településeket, és gyakori fogyasztója vagyok a szolgáltatásoknak, termékeknek.

A **kérdőívem** célja az volt, hogy minél szélesebb körben kapjak „felhasználói” véleményt és visszajelzést azon személyektől, **akik életvitelszerűen vannak jelen** és a mindennapjaikat töltik Gárdonyban vagy Velencén. A kérdőívemben összesen három témakörben kerestem a választ: igényorientált döntések megléte; infrastruktúrák fejlesztése a válaszadók környezetében és a turizmushoz kapcsolódóan; a lakosság véleménye a nagylétszámú beköltözésről, valamint a főként szezonális turizmus miatt megjelenő odalátogatókról.

A **kérdőívemben összesen 20 zárt és 1 nyitott kérdést alkalmaztam**, annak érdekében, hogy a válaszadóknak lehetőségük legyen a véleményük megosztására. Február végétől egészen április második feléig lehetett kitölteni, ez idő alatt **92 kérdőív** érkezett be. A tisztítás során nem volt szükséges kérdőívet kizárnom, mert minden általam megtekintett kérdőív reálisnak tűnt.

A személyes adatokra fókuszáló kérdésekkel kezdtem. A már említett témákon belül nem alkalmaztam részletes alcsoportosításokat vagy tematikus kérdéseket, amelyeket külön a gárdonyi vagy velencei válaszadóknak tettem fel, hanem minden személy ugyanazokat a standardizált kérdéseket válaszolta meg, annak érdekében, hogy a válaszok maximálisan összehasonlíthatók legyenek.

Az **interjúk** során szintén a reprezentativitás érdekében **strukturált kérdéssort alkalmaztam**. Mindkét interjút ugyanarra a gerincre építettem és a településekhez idomulva kisebb változtatásokkal tettem fel a kérdéseket. Azonban az interjúk menete nem a bizonyos értelemben vett séma szerint alakult -kérdézz-felelek formában-, hanem hagytam, hogy kötetlenebb kereteken belül, inkább beszélgessünk, így az interjúk nem csak a szekunder adatokat egészítették ki, hanem mélyebb betekintést nyújtottak a helyi fejlesztések és igények mögötti döntéshozatali folyamatokba és kihívásokba.

A **Gárdonyi Önkormányzat** esetében a **Kabinetvezető Úrral** beszéltem, Mácsik Andrással, aki a polgármester mellett dolgozik. Feladatköre elsősorban a szervezési, koordinációs és tanácsadói jellegű ügyek rendezése, valamint kommunikációs feladatokért is felelős. Az interjút 2025. március 13-án bonyolítottuk le, és az önkormányzatnál láttak vendégül.

Ruff-Pánczél Zsuzsanna a **Velencei Önkormányzat** hivatalában dolgozik, mint **városüzemeltetési ügyintéző**. Minden feladatot figyelemmel kísér, de jelenleg vagyongazdálkodással és településrendezéssel kapcsolatos feladatokat lát el. Az interjúra 2025. április 14-én került sor, melyet a hivatalban bonyolítottunk le.

Szekunder kutatási módszer

Az előzetes elméleti háttér kialakítása ugyanolyan fontos alkotóeleme a kutatásomnak, mint a saját ismeretem és eredményeim elemzése. Ennek hatására sikerül más kutatásokkal is összehasonlítani a kapott értékeimet, hiszen a szekunder kutatás adja az elméleti keretet a vizsgálatomnak. A legnagyobb hányadban forrásomként a két vizsgált település,

Gárdonyi és Velence ITS-ét használtam, illetve ezt kiegészítette Lengyel Márton *A turizmus általános elmélete* c. (2004) műve, amely nemcsak tartalmi irányítúként szolgált, hanem a kutatásom szerkezeti felépítését is segítette.

A tudományos cikkeket és könyveket főként a Google Scholar, valamint a MeRSZ⁴ rendszerein keresztül találtam meg. Sikerült egy-egy olyan könyvre is rábukkanom, amelyet több alkalommal használtam a vizsgálatom során és nagyon sok támpontot adott, hogy miként vezessem a kutatásom struktúráját.

Az **adatbázisok terén a KSH és a TeIR** nyújtotta a szükséges statisztikai alapadatokat, biztosítva a kvantitatív elemzésem megalapozottságát. Ez a módszertan tette lehetővé, hogy a dolgozatom minél biztosabb alapokon álljon, valamint, hogy a saját eredményeimet más, a témámmal egybefüggő kutatásokkal tudjam összevetni.

Különböző **statisztikai mutatókat** választottam ki, amelyek a térség társadalmi, gazdasági és turisztikai jellemzőit hivatottak bemutatni.

Elsőként a **népsűrűség** mutatót vizsgáltam, amely a települések lakónépességének és területének arányát fejezi ki fő/km²-ben. Ez a mutató jól érzékelteti a térség népesség koncentrációját, amely segít megérteni a fejlesztések szükségességét és a térség társadalmának terheltségét.

A **korfa** segítségével a lakosság életkori és nemek szerinti megoszlását elemeztem. Ennek alapján képet kaphatunk arról, milyen mértékű az elöregedés vagy a fiatal korosztály jelenléte a térségben, ami megmagyarázza a helyben elérhető szolgáltatások indokoltságát, illetve reprezentálja a társadalom szerkezetének jellemzőit.

A **vándorlási egyenleg** mutatója az odavándorlók és az elvándorlók számának különbségét méri a település lakosságának számához, ezer főre vetítve. Ez a mutató segít annak értékelésében, hogy egy település vonzó célpontként funkcionál-e.

A **foglalkoztatottak szektoronkénti megoszlását** azért vizsgáltam, hogy feltérképezzem a térség gazdasági szerkezetét. A szolgáltatási, mezőgazdasági vagy ipari túlsúly jól mutatja, hogy az adott településen milyen a gazdasági orientáltság.

⁴ Magyar Elektronikus Referenciamű Szolgáltatás, amely egy olyan online könyvtári rendszer, ami az Akadémia Kiadó alapműveit gyűjti össze.

A turisztikai intenzitás vizsgálatára az „**Idegenforgalmi Funkció Indexet**” alkalmaztam a vendégéjszakák vonatkozásában. Ez a mutató azt jelzi, hogy a lakosság számához viszonyítva mekkora a turizmus volumene, ami a vendégéjszakák számában mutatkozik. Segítségével összevethető, hogy a helyi közösség mekkora „idegenforgalmi nyomásnak” van kitéve. Valamint lehet alkalmazni a szálláshelyeket alapjául véve, így megkapjuk a turisztikai befogadó képességének mértékét a településeknek.

A **Turizmus Hatásrátája** (TPR) azt mutatja meg, hogy milyen mértékű a turista forgalom az állandó lakossághoz viszonyítva egy adott időszakban. Minél magasabb az értéke, annál intenzívebb a turizmus hatása a helyi közösségre. A vizsgálatom szempontjából ez a mutató azért fontos, mert rávilágít arra, hogy a turizmus milyen mértékben befolyásolja a helyi lakosok mindennapi életét.

A **Turizmus Sűrűségi Ráta** (TDR) hasonlóképpen számolandó, de a népesség helyett a település területét veszi alapul. Azt mutatja meg, hogy egységnyi területre (1 km²) naponta mennyi turista jut. A kutatás szempontjából azért fontos, mert a Velencei-tó partján fekvő települések esetében területileg koncentrált turizmusról beszélhetünk.

4 EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1 Társadalmi és turisztikai változások egydimenziós mutatókon keresztül

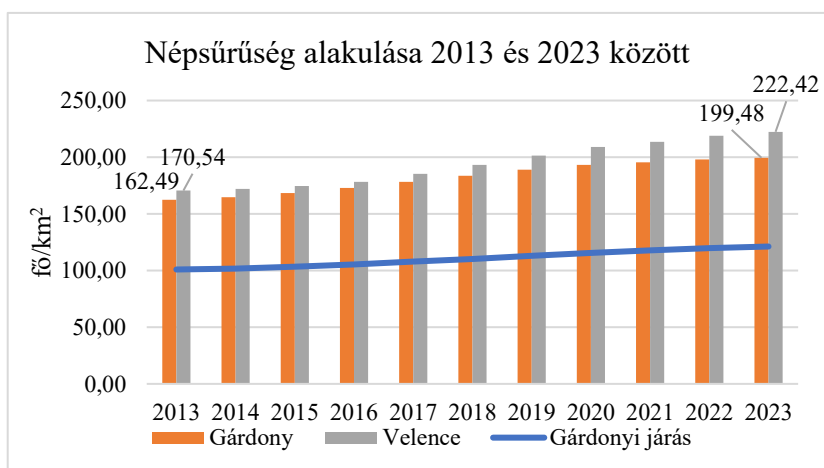
Gárdony és Velence Magyarország Közép-Dunántúli régiójában helyezkedik el, azon belül Fejér vármegyében található, a Gárdonyi járás településeinek a tagjai. A járás teljes egészében lefedi a Velencei-tavat. A két város közvetlenül egymás szomszédságában terül el a tó dél és dél-keleti partján, és szinte teljesen egybefüggő beépített területet alkotnak. Ahol a két település egybefolyik, körülbelül 3,5-4 km hosszú szakasz. Ez a sáv a gyakorlatban alig észrevehető főleg, ahol a lakó- és üdülőövezetek folyamatosan kapcsolódnak egymáshoz.

Demográfiai mutatók eredményeinek alakulása

A Gárdonyi járás, valamint Gárdony és Velence **népsűrűségének** alakulását 2013 és 2023 között (2. ábra) folyamatos emelkedés jellemezte. A vizsgált periódusban mind a két település esetében a népsűrűség értéke a járás átlagát jóval meghaladta.

Jól leolvasható, hogy Gárdony népsűrűsége (narancssárga oszlop) 2013-ban több, mint 162 fő/km^2 volt, ami 2023-ra már megközelítette a 200 fő/km^2 -es értéket. Folyamatos és egyenletes növekedés figyelhető meg a mért időszakban. A KSH 2023-ban mért adatai szerint továbbá az is elmondható, hogy Gárdony az állandó lakosainak száma alapján Fejér vármegyében a 4. legnagyobb város.

Velence népsűrűségének (szürke oszlop) tekintetében megállapíthatjuk, hogy a növekedés még dinamikusabb volt ($+51 \text{ fő/km}^2$), mint ami Gárdonyt jellemezte. Megyei viszonylatban a 7. legnagyobb népességszámmal rendelkező település volt 2023-ban a KSH adatai alapján.

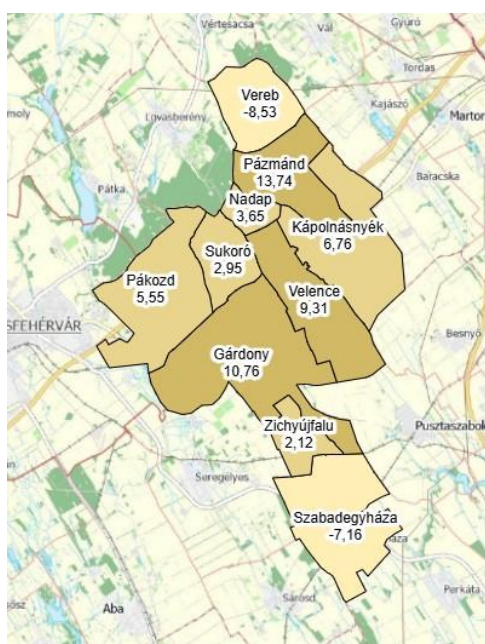

2. ábra Népsűrűség Gárdonyi Járás, Gárdony, Velence 2013-2023 (forrása: KSH adatok alapján, saját szerk., 2025))

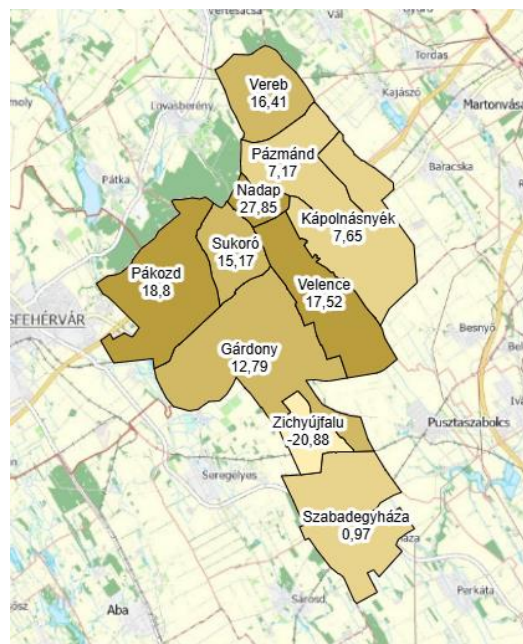
A következő két térkép (3. ábra, 4. ábra) a Gárdonyi járás településeinek vándorlási egyenlegét szemlélteti ezer lakosra vetítve 2013-ban és 2023-ban a KSH adatai alapján.

2013-ban az egyenlegek nagyjából -8,5 és +13,5 között mozogtak. Gárdony és Velence is magas vándorlási egyenleggel rendelkezett, amit egyedül Pázmánd tudott felülmúlni. A jobban prosperáló települések erőteljesebb betelepüléssel bírtak, míg a periférius vagy kisebb falvak (pl.: Vereb) elvándorlástól szenvedtek.

Azonban 2023-ra jelentős változásokat figyelhetünk meg a járáson belül, főként az egyenlegek közti különbségek tekintetében. Minél sötétebb színű egy település annál magasabb a vándorlási egyenlegének mértéke. Zichyújfalun kívül minden járás tag pozitív értéket képvisel. Velence szinte megduplázta a vándorlási egyenlegét, míg Gárdony vonatkozásában, habár nem ennyire jelentősen, de szintén nőtt ez az érték.

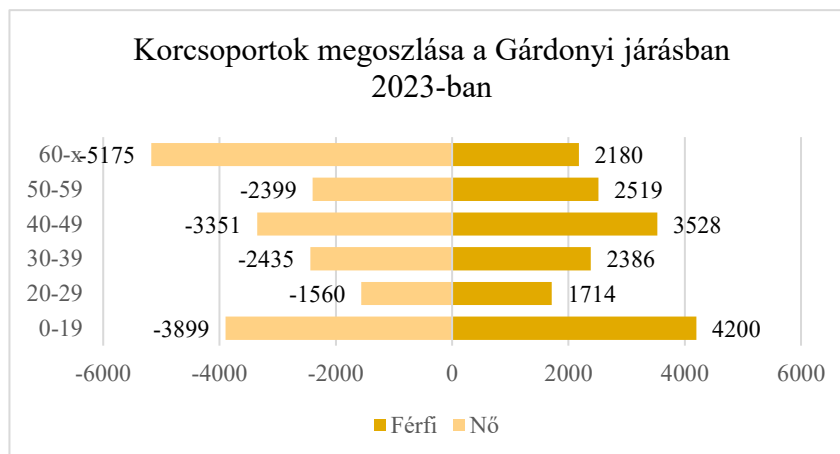

3. ábra Vándorlási egyenleg a Gárdonyi járásban 2013 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

4. ábra Vándorlási egyenleg a Gárdonyi járásban 2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

A Gárdonyi járás korfája (5. ábra) által közelebb kerülhetünk a társadalom felépítésének megismeréséhez. A járás korstruktúrája jól szemlélteti a lakosság életkori és nemi megoszlását 2023-ban. A legnépesebb korcsoport a 0-19 évesek körébe tartozik. A fiatal felnőttek (20-29 év) viszonylag alacsony létszáma utalhat az elvándorlásra vagy arra is, hogy a térség számukra kevésbé vonzó, azonban ez nem mondható el a középkorosztály (30-49) szegmenséről, amit - arra lehet következtetni - nagycsaládos szülők alkotnak, valamint az idősebb lakosság (60 év felett) száma is jelentős.

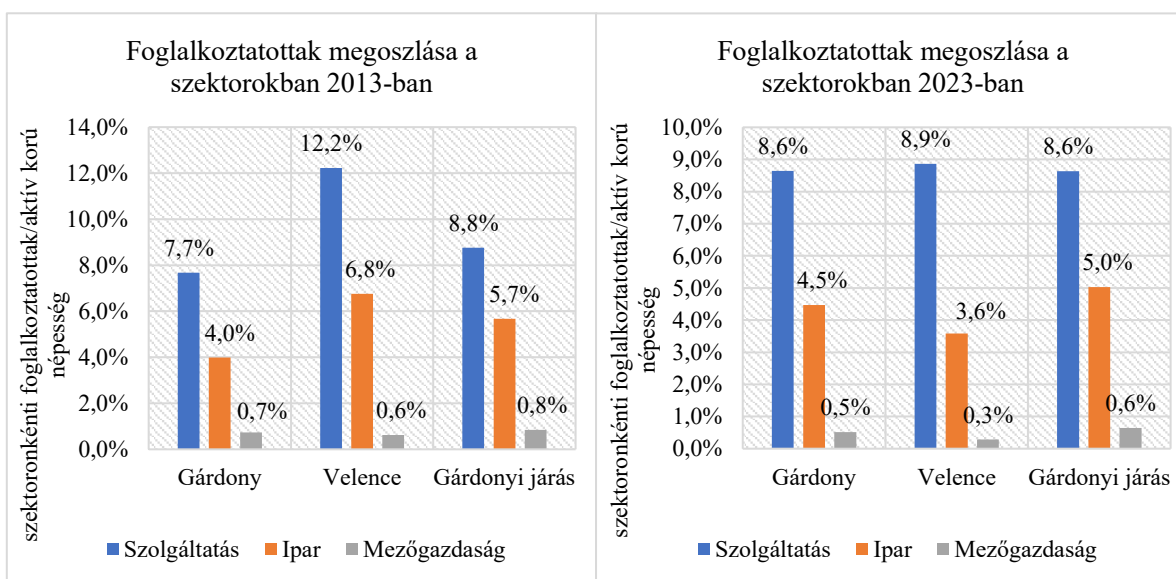

5. ábra Korcsoportok a Gárdonyi járásban 2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Turizmus fejlődése és jellemzője a térségben

A turizmus nem volt mindig ennyire jelentős a térség életében. Egészen az 1970-es évekig a mezőgazdaság dominált, de az idő múlásával a turizmus térnyerése átforgalmazta a települések gazdasági szerkezetét (Wirth, 2017).

Megvizsgáltam a **szektoronkénti foglalkoztatottak arányát** (6. ábra, 7. ábra) az aktív korú népességhez viszonyítva 2013-ban és 2023-ban. A járás egészére igaz, hogy a vizsgált években a szolgáltató szektor hangsúlyosabb volt a többihez képest, míg a mezőgazdaság nem érte el az 1 %-ot sem. Gárdony esetében a szekunder és terciér szektorban foglalkoztatott aktív korú népesség aránya emelkedett 2023-ra, azonban ez az érték a primer szektorban csökkent. Velence vonatkozásában a szolgáltatásban foglalkozók aránya nőtt 2013-hoz képest, míg az iparban dolgozók száma jelentősen csökkent a vizsgált periódusban.

6. ábra Foglalkoztatottak szektoronként 2013 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

7. ábra Foglalkoztatottak szektoronként 2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Idegenforgalmi Funkció Index (TFI) Gárdonyban

A TFI a település turizmusának intenzitását méri, jelen esetben a vendégéjszakák számából származó adatokkal kalkulálva. Az elemzés célja, hogy értékelje a turisztikai teljesítmény időbeli változását. 2021-ben 263,92 vendégéjszaka jutott 100 lakosra, 2022-ben 318,23 és 2023-ban 400,21 volt ez az érték. Ezek alapján kiszámolható, hogy 2021-ről 2023-ra az index 52%-os növekedést produkált. Ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy több turista érkezett a településre és/vagy hosszabb ideig maradtak.

Hazai és nemzetközi vendégek száma a gárdonyi szálláshelyeken

A következő adatokat a külföldi és belföldi vendégek számáról kértem le a KSH rendszeréből 2021 és 2023 közötti időszakra vonatkozóan. Az adatok alapján jól látható, hogy mind a belföldi vendégek száma, mind a külföldi vendégek száma növekedett a szálláshelyeken, ami pozitív tendenciát jelez a turizmusban.

Ahogy azt az 1. táblázat mutatja a külföldi vendégek száma 2021-ről 2022-re, mintegy 43%-os növekedést produkált. Majd 2023-ban enyhe csökkenés történt. A belföldi turizmus folyamatos és jelentős növekedést mutat. 2021 és 2022 között mintegy 19%-os növekedés volt tapasztalható, majd 2023-ban további jelentős, közel 32%-os emelkedés következett be.

	Belföldi vendégek száma a szálláshelyeken (fő)	Külföldi vendégek száma a szálláshelyeken (fő)
2021. év	28 697	4069
2022. év	34 203	5815
2023. év	45 013	5681

1. táblázat Belföldi és külföldi látogatószám a gárdonyi szálláshelyeken 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Turizmus hatásrátája (TPR) Gárdonyban

A TPR-t a hazai és nemzetközi látogatók vonatkozásában is kiszámoltam, amelyet a következő, 2. táblázat szemléltet. Megfigyelhetjük, hogy a hazai utazók száma 2021-ről 2022-re csökkent, feltehetőleg a pandémia lenyomata, azonban 2023-ra a belföldi utazások megerősödnek. A nemzetközi utazók esetében 2021 és 2023 között csak csökkenő trendet láthatunk a járvány miatti szigorú korlátozások következményeként.

	TPR (hazai)	TPR (nemzetközi)
2021. év	2446,70	1830,31
2022. év	2382,65	1637,22
2023. év	2853,51	638,42

2. táblázat Turizmus hatásrátája Gárdonyban 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Turizmus sűrűségi ráta (TDR) Gárdonyban

A TDR azt vizsgálja, hogy mekkora turisztikai jelenlét koncentrálódik egy adott területre. Jelen mutató esetében is külön vizsgáltam (3. táblázat) meg a hazai és nemzetközi trendet. Gárdony területe 63,5 km², ezen oszlik meg a teljes turisztikai forgalom. A hazai TDR 2021 és 2022 között enyhén csökken, de 2023-ban egy intenzív növekedést figyelhetünk meg. Ennek oka a belföldi látogatások emelkedése (a pandémia belföldi korlátozásainak enyhülése) és a hosszabb tartózkodás következménye lehet. Azonban a külföldi TDR esetében folyamatos csökkenést láthatunk, 2021-ről 2023-ra 1/3-ára esett vissza az érték.

	TDR (hazai)	TDR (nemzetközi)
2021. év	478 132,76	357 678,74
2022. év	471 617,00	324 067,49
2023. év	568 950,72	127 292,67

3. táblázat Turizmus sűrűségi ráta Gárdonyban 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Velence

Idegenforgalmi Funkció Index (TFI) Velencén

A TFI értéke évről évre emelkedett Velence esetében is. 2021-ben az index 459,74 volt, majd 2022-ben 547,82 és 2023-ra szintén intenzíven növekedett, 683,02 értéket elérve. Ezt százalékos formában átszámolva 2021-ről 2023-ra, több mint 48%-os növekedést jelent.

Hazai és nemzetközi látogatószám Velencén

A belföldi vendégek (4. táblázat) létszámát elemezve, megállapítható, hogy a három év alatt -2021-ről 2023-ra – több mint 63 %-kal nőtt a látogatók aránya. Ami a velencei

önkormányzati interjúból is kiderült, sokan jöttek le a pandémia időszaka alatt a tó környé-
kére, így Velencén is például sok olyan család volt, aki csak bérelte egy adott időszakra a
nyaralókat. Azonban ez a szám 2023-ra csak nőtt elérve a több, mint 40 ezres vendégszá-
mot. A nemzetközi látogatók esetében ingadozó trendet figyelhetünk meg. 2021-ről 2022-
re volt egy 163%-os intenzív növekedés, majd 2023-ra ez a szám 35%-kal csökkent.

	Belföldi vendégek száma a szálláshelyeken (fő)	Külföldi vendégek száma a szálláshelyeken (fő)
2021. év	24 753	1416
2022. év	35 841	3729
2023. év	40 427	2416

4. táblázat Hazai és nemzetközi látogatószám velencei szálláshelyeken 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Turizmus hatásrátája (TPR) Velencén

A hazai turistákra vetített TPR értéke folyamatosan és jelentősen növekedett a vizs-
gált három évben. 2021-ről 2022-re 28%-os, 2022-ről 2023-ra 7%-os növekedést olvasha-
tunk le (5. táblázat). A nemzetközi turistákra vetített TPR értéke ingadozó. 2021-ről 2022-
re 80%-os intenzív növekedés következett be, majd 2023-ra az előző évhez képest a ráta
eredménye közel 63%-kal csökkent.

	TPR (hazai)	TPR (nemzetközi)
2021. év	2037,66	353,86
2022. év	2600,79	638,60
2023. év	2795,77	236,70

5. táblázat Turizmus Hatásrátája Velencén 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

Turizmus sűrűségi ráta (TDR) Velencén

A hazai turisták TDR értéke (6. táblázat) folyamatosan növekedett a vizsgált idő-
szakban. A növekedés mértéke 2021-ről 2022-re jelentős (29%) volt, majd 2022-ről 2023-
ra mérséklődött (8%). A nemzetközi TDR értéke 2022-ben jelentősen megugrott, ez közel
83%-os emelkedést jelent, majd 2023-ra drasztikusan visszaesett (63%) az előző évhez
képest.

	TDR (hazai)	TDR (nemzetközi)
2021. év	758 093,08	131 649,39
2022. év	980 069,30	240 647,33
2023. év	1 061 254,18	89 848,85

6. táblázat Turizmus sűrűségi ráta Velencén 2021-2023 (Forrás: KSH adatok, saját szerk., 2025)

4.2 Strukturált interjúk eredményei

Gárdony, a járás közigazgatási központjaként, dinamikus fejlődésen ment keresztül az elmúlt évtizedekben, kiemelten a szolgáltató szektor területén. Városi jellege, infrastrukturális ellátottsága és a tó közelsége vonzóvá teszi mind a lakosok, mind a látogatók számára. A lakosság növekedése a tó közelségének és a városok könnyű megközelíthetőségének köszönhető. Az utóbbi években jelentős a bevándorlás, különösen a fiatal családok és a városból kiszakadni kívánó felső középosztály részéről.

Gárdonyi Önkormányzat kabinetvezetővel készített interjú eredményei

Az interjú Mácsik András Kabinetvezető Úrral készült, aki átfogó képet adott Gárdony város jelenlegi helyzetéről és jövőbeli terveiről, különös tekintettel a turizmus fejlesztésére és az ITS megvalósítására. A beszélgetés során kiderült, hogy 2015-ben készült ITS mára elavultnak tekinthető, mivel a turizmus és a helyi igények teljesen átrendeződtek. Az önkormányzat jelenleg új alapokra kívánja helyezni a fejlesztéseket, amelyek a tóparti infrastruktúra korszerűsítésére és az aktív turizmus (pl. kerékpározás, vízi sportok) erősítésére épülnek.

A kabinetvezető hangsúlyozta, hogy a folyamatosan csökkenő vízszint és a romló vízminőség miatt a turizmus nem alapozható kizárólag a strandolásra. A cél, hogy a térség szolgáltatásai sokszínűbbé váljanak, és hosszabb távon a lakosság mellett az egynapos turisták számára is vonzó kínálatot biztosítsanak. A helyiek támogatása érdekében az önkormányzat több kedvezményt vezetett be, például csökkentett belépőjegyeket és olyan közösségi programokat, amelyek erősítik a városi identitást és a társadalmi összetartozást.

Az interjúból kiderült, hogy a helyi szereplők véleményét egyre inkább igyekeznek figyelembe venni, legyen szó vállalkozókról vagy lakossági kezdeményezésekről. Jó példa erre a SUP joga program támogatása, ahol az önkormányzat kompromisszumos megoldással tette lehetővé a helyi lakosok részvételét. A korábbi vezetés elutasító volt az ilyen

együttműködésekkel szemben, de a jelenlegi irányítás célja a partnerség és a rugalmas problémamegoldás.

A Velence és Gárdony közötti együttműködésről a kabinetvezető elmondta, hogy bár személyes szinten nincsenek konfliktusok, a politikai és intézményi különbségek gyakran gátolják a közös fejlesztéseket. A turizmus összehangolt fejlesztése például nehezen megvalósítható, mivel a tóparti területek eltérő adottságai és érdekei miatt több település nem támogatja az egységes stratégiai megközelítést. Ennek ellenére a helyi vállalkozók és a civil szereplők között van hajlandóság az együttműködésre, amit az önkormányzat igyekszik ösztönözni.

A beszélgetés során szó esett a társadalmi változásokról is: Gárdony gyors ütemű növekedése jelentős terheket ró a város infrastruktúrájára. A 14 ezres lakosságszám egy 9000 főre tervezett városi hálózaton osztozik, ami a közműszolgáltatások mellett az egészségügyi és az oktatási rendszert is jelentősen megterheli. A városvezetés ezért a további beépítések korlátozását és a közszolgáltatások fejlesztését tervezi.

Összességében az interjú alapján Gárdony fejlesztési törekvései reálisan reagálnak a környezeti és társadalmi változásokra. A turizmus jövőjét a városban egyértelműen az aktív, fenntarthatóbb irányba történő elmozdulás jelenti, amely fokozatosan váltja fel a hagyományos strandturizmust. A döntéshozatal egyre nyitottabb a helyi szereplők bevonására, ugyanakkor a Velencei-tó körüli települések közti együttműködés továbbra is fejlesztésre szorul a térség hatékonyabb fejlődése érdekében.

Velencei Önkormányzat városüzemeltetési ügyintézővel készített interjú eredményei

Az interjú célja szintén az volt, hogy átfogó képet kapjak Velence város fejlesztési stratégiájáról, turizmus fejlesztési elképzeléseiről, mint a település és a környező városok együttműködéséről. A beszélgetés Ruff-Pánczél Zsuzsannával készült, aki a Polgármesteri Hivatal Városüzemeltetési és Városrendészeti Osztályán dolgozik, mint ügyintéző.

Elmondása szerint az ITS inkább egy keretdokumentum, mintsem szigorúan végrehajtandó előírásgyűjtemény. Hosszú távú irányokat határoz meg, de a napi önkormányzati munka nem közvetlenül ebből építkezik. A stratégia körülbelül tízévente készül el, és az előző dokumentumok alapjaira építve frissül. Az ITS tehát inkább egy olyan háttér, amelyhez a településfejlesztés során vissza lehet nyúlni, ha új irányokat vagy beruházásokat terveznek.

Velence az elmúlt évtizedekben jelentős változáson ment keresztül. A gyors lakosság növekedést és az infrastruktúra lemaradását az önkormányzat nehezen tudta lekövetni, hiszen az intézményi és közműrendszer fejlesztése nem tartott lépést az igényekkel. Zsuzsanna szerint az önkormányzat működésének lényege, hogy a helyi lakosság érdekeit figyelembe véve, de a környező településekkel együttműködve hozza meg döntéseit. Egyes fejlesztések nem valósíthatóak meg kizárólag helyi érdekek alapján, hiszen a települések fizikailag és gazdaságilag is összefonódnak.

A települések közötti együttműködést ugyanakkor politikai és intézményi tényezők is befolyásolják. A tóparti települések közös fejlesztései - például a vízminőség védelem - igényelnék az egységes fellépést, ám ez sokszor politikai különbségek miatt nehezen valósul meg. Az interjúban elhangzott, hogy a települések rendezési tervei és építési szabályzata (HÉSZ) esetében kötelező az egyeztetés, hiszen az egyik település döntése közvetlenül hat a másokra is.

A turizmusfejlesztés kapcsán kiemelte, hogy a tó maga a térség legfőbb attrakciója, de a városnak szüksége van „plusz tartalomra”, amely a látogatókat hosszabb időre marasztalja. A Velencei-tó jelenleg leginkább egy (fél) napos célpont, és a jövőben olyan turisztikai kínálatot kell kialakítani, amely több vendégéjszakát generál. Ennek lehetséges irányai a gasztroturizmus, a borászat és a kerékpár turizmus, amelyek fokozatosan új profilt adhatnak a városnak. Ugyanakkor a napi önkormányzati munkában a turizmus fejlesztésbe háttérbe szorul, mivel nem kötelező feladat, és korábban működő tourinform iroda megszűnésével a koordináció is gyengült.

A beköltözéssel kérdésében a város hasonló problémákkal küzd, mint a szomszédos települések. A gyorsan növekvő lakosságszám - amit Zsuzsanna „cunami jellegűnek” nevezett - jelentős nyomást helyezett az oktatási és infrastrukturális rendszerekre. Az óvodák és iskolák kapacitása sokáig nem tudott lépést tartani a növekedéssel. Valamint számos új lakóterület magán fejlesztésben, az önkormányzattól függetlenül épült ki. Ezek következményei - mint a magántulajdonú, át nem adott utcák vagy hiányos közművek - hosszú távon is gondot okoznak. A helyi közösség szerkezete vegyes, de az önkormányzat célja, hogy a beköltözők és a tősgyökeres velenceiek között ne alakuljon ki ellentét. Inkább lehetőségként tekintenek a sokféle háttérű lakosságra, amely tudásban és szemléletben is gazdagítja a települést.

Összességében az interjú alapján Velencéről is elmondható, hogy egy dinamikusan fejlődő, de erősen terhelt település, ahol a stratégiai célok és a napi problémák gyakran

eltérnek egymástól. A turizmus jövője szempontjából kulcskérdés lesz a több napos tartózkodás ösztönzése és a tóparti települések közti hatékony együttműködés megvalósítása, miközben a helyi lakosság igényei és a fenntarthatóság egyensúlyban maradnak.

4.3 Kérdőíves kutatás eredményei

Az alábbiakban a kérdőívre adott válaszok eredményeit mutatom be úgy, hogy összehasonlítom a gárdonyi és velencei lakosok véleményét. Az elemzés során a válaszadók demográfiai jellemzőit, majd a turizmushoz és a különböző fejlesztésekhez való viszonyukat, véleményüket és részvételi hajlandóságukat vizsgáltam. A kérdőívet összesen 92 kitöltéssel zártam, ami 31 gárdonyi és 61 velencei lakos válaszát tartalmazza.

Gárdony

A gárdonyi válaszadók életkori megoszlás alapján a legnagyobb csoportot a 40-49 évesek (31%), majd a 20-29 évesek (26%) alkották.

További kérdés volt, hogy mióta él a válaszadó a településen, amelyre a kitöltők 32%-a válaszolta, hogy már születése óta a településen él, 61%-a válaszolta, hogy máshonnan költözött be és 6%-a válaszolta, hogy elköltözött, majd visszajött. Ennek időbeliségére is rákérdeztem, ami a következők szerint alakult: 38%-a a költözőknek 5-10 év között, 33%-a már több, mint 10 éve és 29%-a kevesebb, mint 5 éve lakik a településen. A költözés/visszaköltözés mögött meghúzódó motiváltságra is rákérdeztem (8. ábra). A kérdés keretén belül több válasz megadására is lehetőség volt. Többen indokolták, hogy Gárdony kertvárosias jellege sokkal vonzóbb volt, mint a nagyvárosi élet velejárója. Mások az örökölt nyaralókat újították fel saját lakhatásra vagy kiadási céllal, illetve többen indokolták, hogy a kedvező elhelyezkedés miatt döntöttek a település mellett.

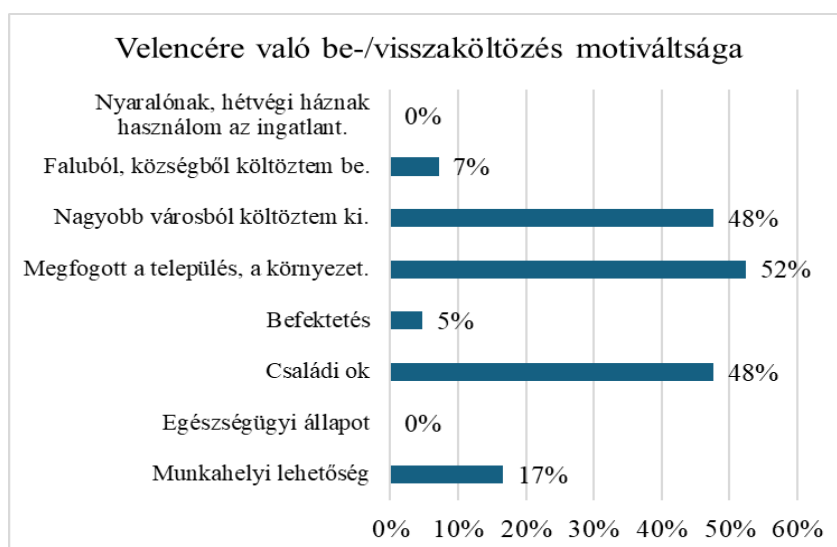
8. ábra Gárdonyba való be-/visszaköltözés motiváltsága (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A foglalkoztatottak túlnyomó többsége (87%) a szolgáltatás szektorában dolgozik, ez jellemző a turisztikailag frekventált, tóparti városokra a térségben. Az ipar szerepe jóval kisebb, de nem elhanyagolható (10%). A kutatás-fejlesztés 7%-ot képvisel, még a mezőgazdaság a legalacsonyabb arányban szerepel (3%). 1 fő válaszolta, hogy még nem volt munkahelye, valamint 2 kitöltő másodállásban másik szektort is megjelölt.

Velence

Velence esetében az életkori megoszlás alapján szintén a legnagyobb arányban (31%) a 40-49 év közötti korosztály képviselte magát. Valamint a válaszadók 23%-a 30-39 és 20%-a 20-29 éves volt.

A megkérdezettek 64%-a máshonnan költözött a településre, 31%-uk őslakos, és 5% elköltözött, majd visszatért Velencére. A be- vagy visszaköltözött lakosok 45%-a már több, mint 10 éve, 31% kevesebb, mint 5 éve, valamint 24%-a 5-10 év között él a városban. A háttérben meghúzódó indokok (9. ábra) között szintén a nagyobb városból való kiköltözés (48%) és a település megkedvelése (52%) szerepelt. Sokan családi (48%) és/vagy munkahelyi lehetőség miatt költözött Velencére.

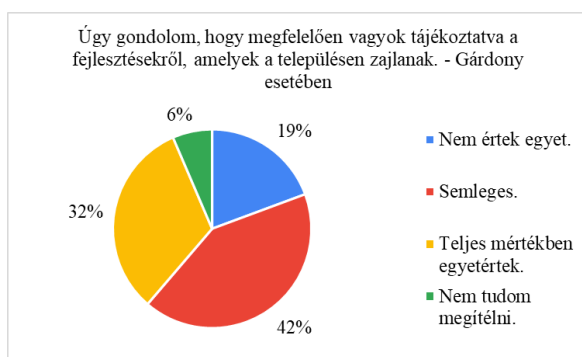
9. ábra Velencére való be-/visszaköltözés motiváltsága (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Velence esetében a válaszolók 82%-a jelölte meg, hogy a szolgáltatásban dolgozik, 10% képviseli az ipart, csupán 3% a mezőgazdaságot és 2% a kvaterner szektort. 6 személy válaszolta, hogy nem volt még munkahelye, illetve 4 fő több szektort is megjelölt.

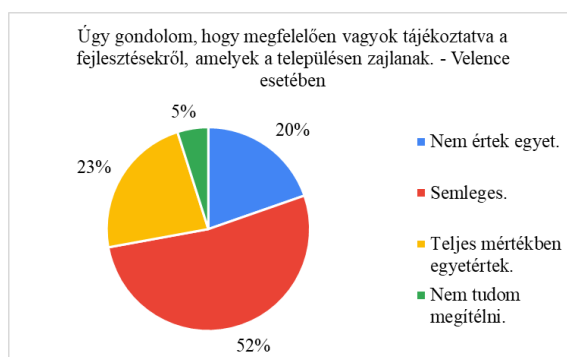
A következőkben **kérdéscsoportonként fogom bemutatni** és elemezni a válaszokat, összehasonlítva a két település lakosságának válaszát százalékos formában. 1-től 3-ig tartó **skálán** kértem, hogy jelöljék az adott állítás mennyire jellemzi őket, ahol az 1 a „Nem

érték egyet.”, a 2 a „Semleges.”, a 3 a „Teljes mértékben egyetérték.” és az NT a „Nem tudom megítélni.” kifejezéseket képviselte.

A gárdonyi válaszadók esetében (10. ábra) a legtöbben (42%) a semleges választ adták, míg 32% gondolja úgy, hogy **megfelelően van tájékoztatva a településen zajló fejlesztésekről**. Velencén (11. ábra) ennél is nagyobb arányban választották a semleges opciót (52%), miközben pozitív vélemények aránya csupán 23% volt. Azon válaszadók aránya, akik nem értenek egyet az állítással Gárdonyban 19%, Velencén 20%. A „Nem tudom megítélni.” opciót a választók aránya alacsony mindkét esetben: Gárdonyban 6%, Velencén 5%. Ezek alapján megállapítható, hogy a lakossági kommunikáció fejlesztése mindkét városban indokolt, különösen.

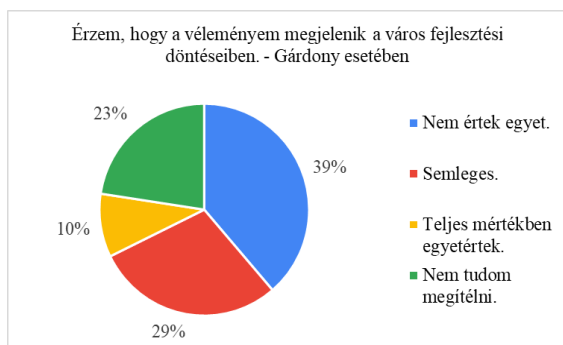
10. ábra Tájékozottaság Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

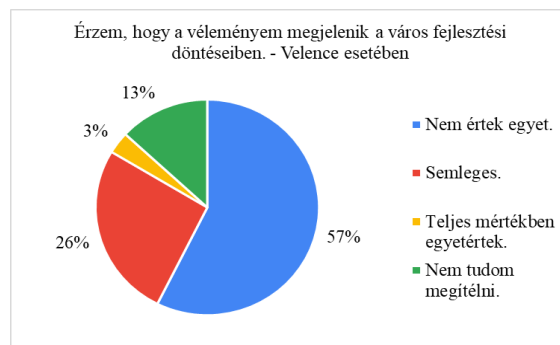
11. ábra Tájékozottaság Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Lakossági oldalról a vélemények kifejezése, illetve önkormányzati oldalról ezeknek a meghallgatása, majd a jövőbeli tervekbe való integrálása is egyaránt fontos. Ezek alapján tettem fel a kérdést, hogy mennyire érzi a települések társadalma, hogy a véleményük megjelenik a fejlesztések döntéseiben (13. ábra, 12. ábra). A „Nem értek egyet.” kategória mind két településen dominál. Ez az arány a Velencénél (57 %) sokkal magasabb, mint Gárdonyban (39%). Ez arra utalhat, hogy Velencén a lakosok még kevésbé érzik magukat bevonva a döntéshozatalba. A „Semleges.” válasz a második legnagyobb csoportot adja: Gárdony vonatkozásában 29%-ot, Velencénél 26%-ot. Mind két ábrán elenyészően kicsi azok aránya, akik teljes mértékben egyetértenek azzal, hogy a véleményük megjelenik a döntésekben. Gárdonyban a megkérdezettek 23%-a nem tudta megítélni a kérdést, míg Velencén ez az arány csupán 13%. Ehhez kapcsolódóan kérdésként tettem fel, hogy maga a közösség mennyire vonja be magát az őket érintő döntésekbe, vesznek-e részt konzultáción. A gárdonyi és velencei válaszolók több mint fele válaszolta, hogy nem vesz részt ilyen eseményen. Azonban a két település közt lényeges eltérés, hogy Gárdonyban

közel 20% egyetértett az állítással, míg Velencén csupán 2%, ami arra enged következtetni, hogy kevesebben érzik fontosnak vagy látják lehetőségét a részvételnek.

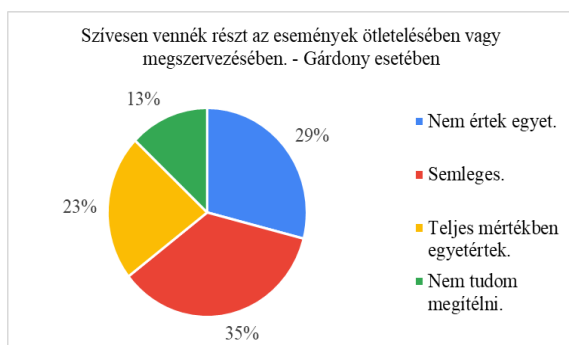

12. ábra Vélemény figyelembevétele Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

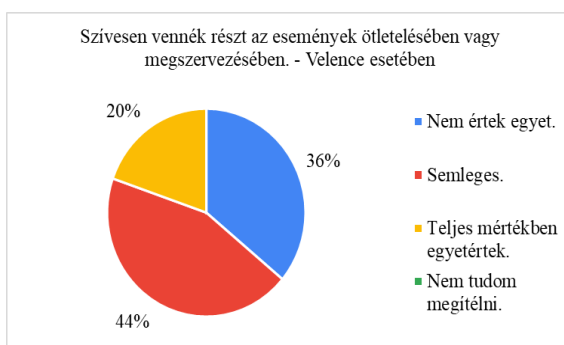

13. ábra Vélemény figyelembevétele Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A soron következő ábrák (14. ábra, 15. ábra) azt mutatják, hogy a válaszadók mennyire nyitottak arra, hogy részt vegyenek a helyi események ötletelésében vagy megszervezésében. Gárdonyban a válaszadók 23%-a teljes mértékben egyetértett az állítással, míg a többség (35%) semleges választ adott. 29%-uk kifejezetten nem értett egyet azzal, hogy szívesen részt venne a szervezésben, míg 13% nem tudta megítélni a kérdést. Velencén még magasabb a semlegesen válaszolók aránya (44%), és 36% egyértelműen elutasította a részvételt a szervezési feladatokban. A pozitív visszajelzések aránya itt csupán 20%, és senki sem jelölte meg azt, hogy nem tudná megítélni az állítást. Ehhez kapcsolódó kérdés volt, hogy a lakosoknak számít-e milyen helyi programokat szervezni, amelyből egyértelműen kiderült, hogy számukra fontos és elenyésző százalékuk válaszolta mind a két esetben, hogy nem értenek egyet az állítással. Ez arra utal, hogy bár a lakosok többsége nem kifejezetten elutasító, de nem is motivált az események szervezésében való részvételre. Ebből kifolyólag érdemes olyan felhívásokat és fórumokat szervezni, ahol az érdeklődők aktívan részt vehetnek az éves események ötletelését, így a közösség számára vonzóbbá tehető a helyi programok, és lehetőség nyílik a programokon való részvételi hajlandóság növelésére is.

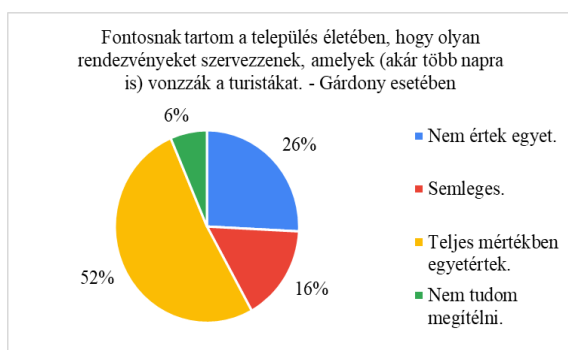
14. ábra Ötletelésben való részvétel Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

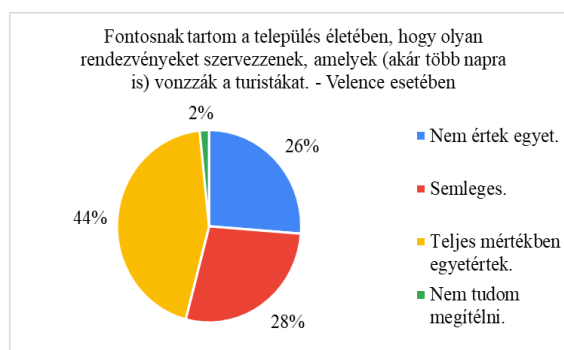
15. ábra Ötletelésben való részvétel Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A 16. és 17. ábra azt szemlélteti, hogy a válaszadók mennyire tartják lényegesnek az akár többnapos, turisztikai vonzerővel bíró rendezvények szervezését a települések életében. Gárdony esetében a válaszadók többsége (52%) teljes mértékben egyetértett az állítással, 16% semleges véleményt fogalmazott meg, míg 26% nem értett egyet vele, és 6% nem tudta megítélni a kérdést. Velencén az egyetértés valamivel alacsonyabb arányú (44%), ugyanakkor itt magasabb volt a semleges választ adók aránya (28%), míg az elutasító válaszok aránya megegyezik (26%), és 2%-uk tartózkodott a válaszadástól.

Az eredmények alapján elmondható, hogy **mindkét településen jelentős társadalmi igény mutatkozik** olyan rendezvényekre, amelyek nem csupán a helyieknek, hanem a turistáknak is szólnak, különösen Gárdonyban, ahol az egyetértők aránya kiemelkedően magas. A turizmus orientált események iránti támogatottsága arra utal, hogy a lakosság felismerje az ilyen típusú programok gazdasági és közösségi hasznát veszi még ha személyesen nem is vállalná aktív szerepet azok előkészítésében.

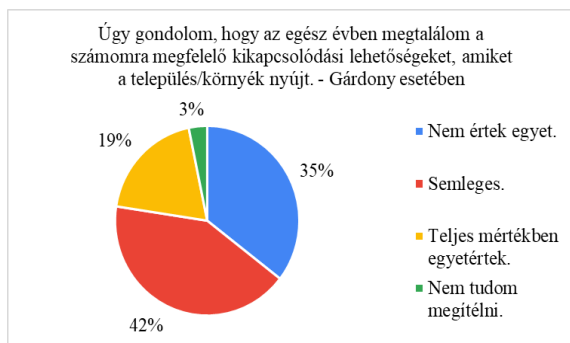
16. ábra Turisták vonzása Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

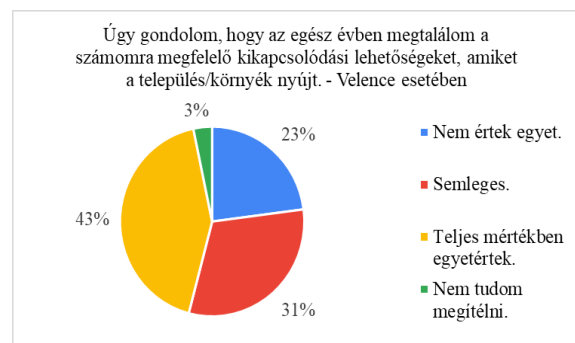
17. ábra Turisták vonzása Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A kikapcsolódással kapcsolatos kérdésre (18. ábra, 19. ábra) adott válaszok alapján jól kirajzolódik, hogy mi a két település lakosságának véleménye a helyben elérhető kikapcsolódási lehetőségekről. Gárdonyban a válaszadók legnagyobb része (42%) semleges választ adott, míg 35% nem értett egy az állítással és mindössze 19 % nyilatkozott úgy, hogy egész évben megtalálja a számára megfelelő programokat a településen/környéken. Mindössze 3%-uk nem tudta megítélni a kérdést. Velencén ezzel szemben jóval kedvezőbb képet mutatnak az eredmények: itt a kitöltők 43%-a teljes mértékben egyetértett az állítással, 31% semlegesén vélekedett, míg 23% nem értett egy, és szintén 3 % nem tudott állást foglalni.

Az adatok alapján elmondható, hogy Velencén a lakosság jóval elégedettebb az egész éves kikapcsolódási lehetőségek kínálatával, mint Gárdony vonatkozásában. Mindkét település esetében elmondható, hogy viszonylag magas a semleges választ adók aránya ennek kiküszöbölése érdekében érdemes lakossági igényfelmérést végezni, amelyek kifejezetten a hiányzó kikapcsolódási tevékenységekre kérdezz rá éves szinten. Továbbá ezeket a visszajelzéseket erősíti egy másik kérdésre adott válasza a lakosságnak, miszerint mennyire érzékelik a szabadidős lehetőségek szezonális jellegét a településen. A válaszadók túlnyomó többsége egyetértett az állítással, hogy elsősorban szezonális jellegű programok elérhetőek a városaikban.

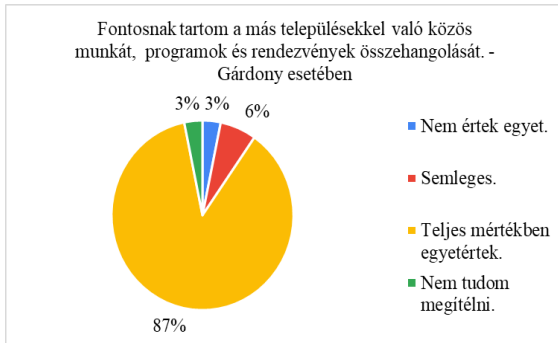
18. ábra Egész éves kikapcsolódás Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

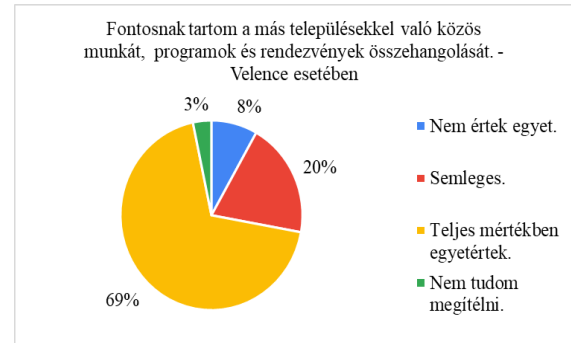
19. ábra Egész éves kikapcsolódás Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Mind Velencén (20. ábra) mind Gárdonyban (21. ábra) kiemelkedően magas a lakossági támogatottsága a térségi szintű együttműködéseknek. Gárdony esetében a kitöltők 69%-a teljes mértékben egyetértett azzal, hogy fontos a más településekkel való közös munka, míg Velencén ez az arány még magasabb, elérve a 87%-ot. A semleges véleményt megfogalmazók aránya Gárdony esetében 20%, Velence esetében pedig elenyésző (6%). Az elutasító válaszok minimálisak: gárdonyi kitöltők 8%-a, a velencei kitöltők 3%-a választotta ezt az opciót.

Ezek az adatok igazolják, hogy a lakosság nyitott az együttműködésre és támogatja a település szintű, összehangolt programtervezési megközelítéseket. A válaszadók pozitív attitűdje arra utal, hogy erős társadalmi alapja lehet olyan kezdeményezéseknek, amelyek nemcsak a helyi identitást, hanem a térségi kohéziót is erősítik, illetve ez egy kedvező visszajelzés, hiszen az érintett közösségek támogatása alapfeltétele a hosszú távú, fenntartható térségi együttműködésnek. Reflektálva a gárdonyi önkormányzati interjú egy szegmensére, a Kabinetvezető Úr is megerősítette, hogy a más településekkel való közös munkára, lakossági szinten látja a lehetőséget.

20. ábra Települések közti munka Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

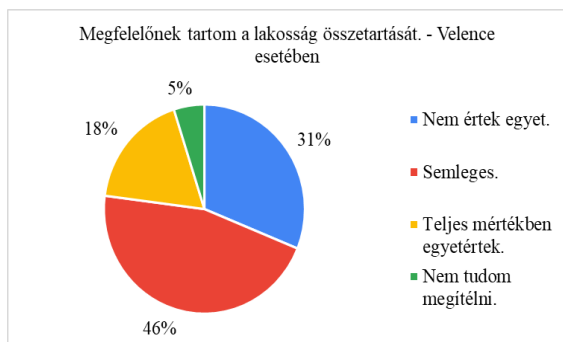
21. ábra Települések közti munka Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A lakosság megítélése arról, hogy megfelelőnek tartja az adott település társadalmának összetartását, mind Gárdonyban, mind Velencén meglehetősen visszafogott képet mutat. Gárdonyban (22. ábra) a válaszadók több mint fele (52%) semleges álláspontot képviselt a kérdésben, 32%-uk pedig kifejezetten úgy vélte, hogy nem megfelelő a helyi közösség kohéziója. Mindössze 3% értett egyet teljes mértékben az állítással, míg 13% nem tudta megítélni a kérdést. Velencén (23. ábra) valamivel kedvezőbb a helyzet, de a tendencia itt is hasonló: a válaszadók 46%-a semleges választ adott, 31% nem értett egyet, míg 18% gondolta úgy, hogy megfelelő az összetartás. A válaszadók 5% nem tudta megítélni a kérdést.

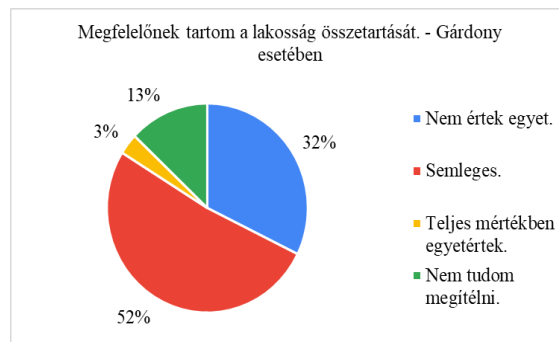
A magas semleges és negatív válaszok aránya arra utalnak, hogy a **közösségi kapcsolatok gyengék**, vagy legalábbis a lakosok többsége nem érzékeli elég erősnek. A társadalmi kohézió hiánya kihívást jelenthet a közösségi események szervezésénél, különösen akkor, ha ezek célja nemcsak turisztikai, hanem közösségépítő is. A magas vándorlási egyenleg is megmutatja, hogy mind a két város esetében sokan költöznek be, meglazítván a települések társadalmának összeszokott rétegeit.

Valamint feltettem azt a kérdést, hogy volt-e már a lakosoknak nézeteltérésük egymás között. Mind a két település esetén a válaszadók közel 60%-a válaszolta, hogy még nem volt erre példa, ezzel dominálva azok arányát, akiknek volt már ilyen tapasztalata (30%). A válaszokat összesítve arra a következtetésre juthatunk, hogy a lakók nem feltétlenül ellenségesek egymással, viszont a közösségi kapcsolatok hiánya vagy elszigeteltség jellemzi a lakóhelyi viszonyokat. Azonban nem szabad elhanyagolni azt a tényt, hogy a

konfliktus mentesség nem feltétlenül jelent aktív közösségi életet vagy erős társadalmi kohéziót.

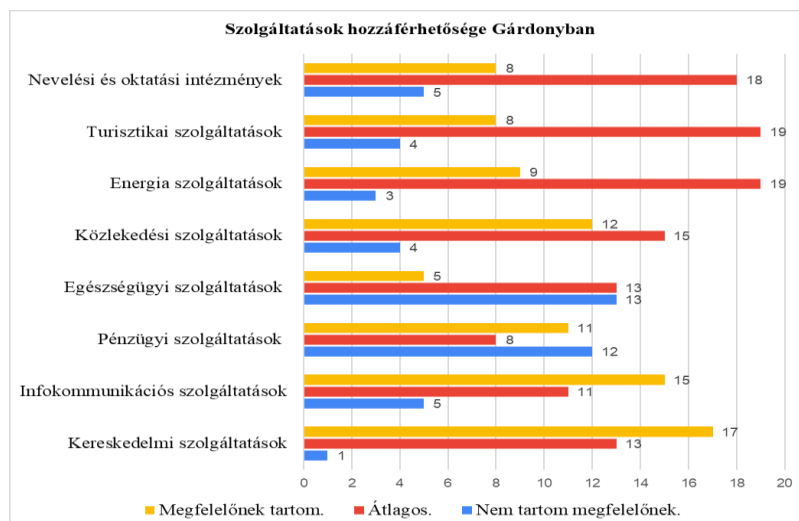

22. ábra Lakosság összetartása Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

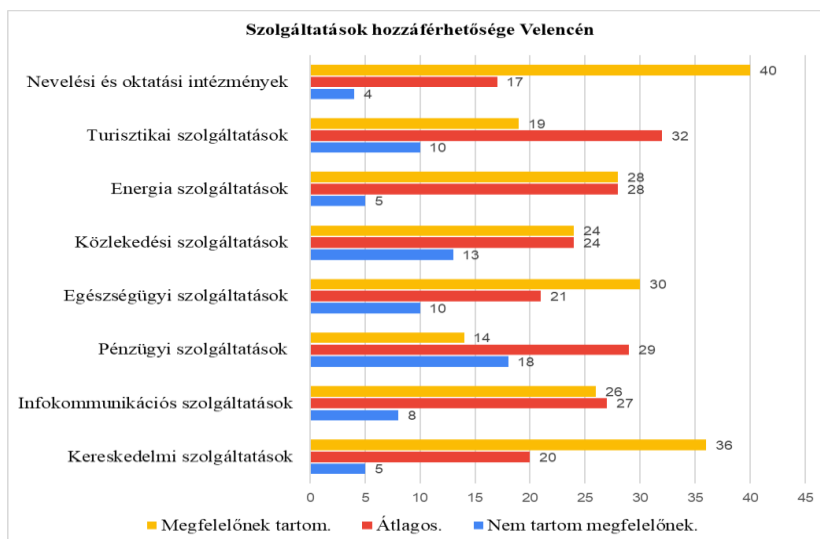
23. ábra Lakosság összetartása Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Sávdigramot (24. ábra) készítettem annak bemutatására, hogy a gárdonyi lakosok miként vélekednek a településen lévő szolgáltatások hozzáférhetőségéről. A nevelési és oktatási intézményekre adott válaszok alapján: a legtöbb válaszadó átlagosnak értékelte. 8 fő szerint megfelelő, míg 5 fő nem elégedett. A turisztikai szolgáltatások hozzáférhetősége szerint: 19 válaszadó tartotta átlagosnak, 8 fő megfelelőnek és csupán 4 fő tartotta nem megfelelőnek. Ez azt jelentheti, hogy ezen egységet hozzáférhetőnek gondolják, de nem teljesen kielégítő a lakosok számára. Az energia szolgáltatások hozzáférhetősége szerint hasonlóképpen alakult, mint a turisztika esetében. Azonban a közlekedést 15 fő tartja átlagosnak, emellett 12 fő nem tartja megfelelőnek, és mindössze 3 válaszadó tartja csak jónak. Ez az egyik pont, ahol a súlyos hiányok tapasztalhatóak. További komoly problémát mutat az egészségügy elérhetősége a településen. Visszacsatolva Mácsik Andrással történő interjúra, a településen – úgy, mint kollektíve az egész országban – túlterheltség van az egészségügyükre, ami abban nyilvánul meg, hogy kétszer annyi embert kell ellátnia az orvosainak, mint amennyit a norma követel. A pénzügyi szolgáltatások elérhetősége szintén kritikus pont a városban: 11 kitöltő tartja megfelelőnek, 8 fő átlagosnak, és 12 válaszadó pedig nem tartja elérhetőnek. Az infokommunikációs szolgáltatások hozzáférhetőségét a kitöltők többsége (15 fő) átlagosnak tartja, 5 fő szerint nem megfelelő, 11 fő pedig elégedett. A kereskedelmi szolgáltatásokról a következőképpen vélekedtek a válaszadók: 17 fő tartja megfelelőnek, 13 átlagosnak, és csak 1 fő ítélte meg nem megfelelőként. Ez arra utal, hogy a mindennapi szükségleteket jól kiszolgálják a helyi boltok és egyéb kereskedelmi szolgáltatások.

24. ábra Szolgáltatások hozzáférhetősége Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

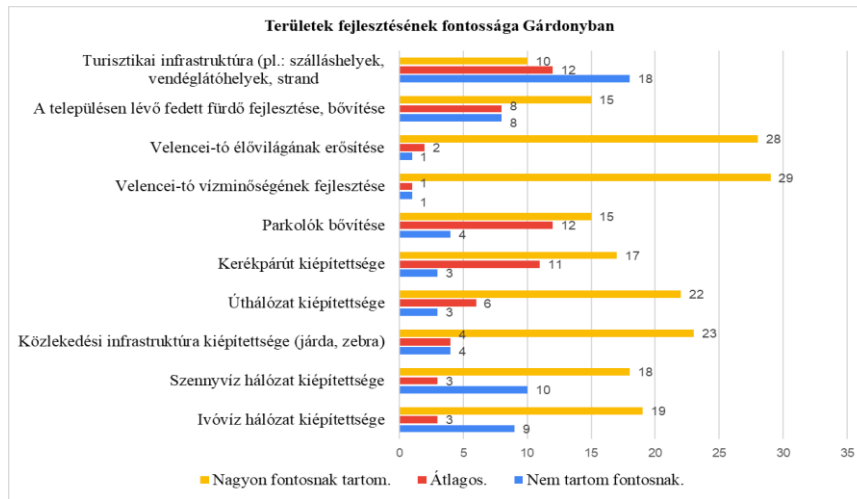
Velence esetében szintén sávdigramot (25. ábra) készítettem, amely reprezentálja a szolgáltatások hozzáférhetőségét a településen. A nevelési és oktatási intézmények esetében a válaszadók többsége (40 fő) megfelelőnek tartja a hozzáférhetőséget, 17 fő átlagosnak, míg 4 fő nem elégedett. A turisztikai szolgáltatások hozzáférhetőségét 32 fő értékelte átlagosnak, 19 fő tartja megfelelőnek, és 10 kitöltő nem elégedett az elérhetőségével. Az energia szolgáltatásokat a következőképpen értékelték: 28 fő értékelte megfelelőnek, szintén 28 fő tartja átlagosnak és csupán 5 fő nem elégedett. A közlekedési szolgáltatások tekintetében 24-24 fő válaszolta, hogy vagy átlagosnak vagy megfelelőnek tartja az elérhetőségét ennek kategóriának. Velencén van a járáson belül orvosi szakrendelő, illetve több helyen is folyik magánrendelés a településen. A diagram jól mutatja ennek meglétét: 40 fő értékelte úgy, hogy megfelelőnek tartja az egészségügyi szolgáltatások hozzáférhetőségét, 21 fő tartja átlagosnak, és 10 válaszadó pedig nem tartja megfelelőnek. A pénzügyi szolgáltatásokat kicsit másképp jellemezték: 29 fő tartja átlagosnak, 18 válaszadó nem értékelte megfelelőnek, ezzel szemben 14 fő elégedett az elérhetőségével. Az infokommunikációs szolgáltatások kategóriájában magas az átlagosnak tartó válaszadók aránya (27 fő) és közel azonos arányban (26 fő) oszlik meg azok száma, akik megfelelőnek tartják a hozzáférhetőséget, míg 8 fő pont ellenkezőleg vélekedik. A kereskedelmi szolgáltatások vonatkozásában közel azonos eredmények születtek, mint a nevelési és oktatási intézmények kategóriájánál. a válaszadók több, mint fele (36 fő) ítélte megfelelőnek a hozzáférhetőséget, 20 fő véli átlagosnak, illetve elenyésző azok száma (5 fő), akik nem tartják megfelelőnek a kereskedelmi szolgáltatások elérhetőségét.

25. ábra Szolgáltatások hozzáférhetősége Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

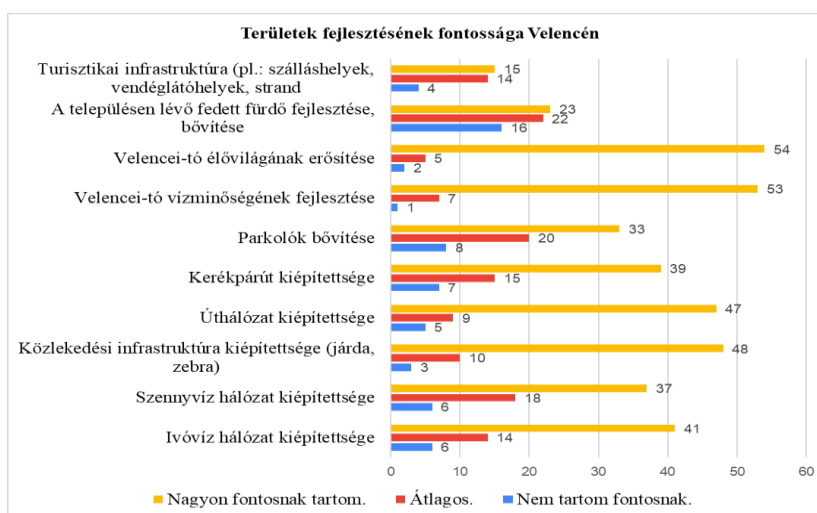
Az alábbiakban azt szeretném szemléltetni, hogy a 2 település népessége mennyire tartja fontosnak a saját környezetében lévő fejlesztések kivitelezését.

Gárdony vonatkozásában (26. ábra) a következő eredményeket kaptam a turisztikai infrastruktúrával kapcsolatban: 18 fő nem tartja fontosnak ennek a kategóriának a fejlesztését, 12 fő válaszolta meg átlagosként, és 10 válaszadó értékelte fontosnak. A településen lévő fedett fürdők fejlesztését, bővítését 15 fő ítélte úgy, hogy fejleszteni szükséges, 8 fő tartja átlagosnak, szintén 8 fő nem tartja fontosnak ezt a területet. A Velencei-tó élővilágának erősítésére, illetve a víz minőségének fejlesztésére közel azonos válaszok érkeztek, mindkét esetben dominál (28-29 fő), hogy fontos ezen kategóriák fejlesztése, és elenyésző az arány, amely arra vonatkozik, hogy átlagosként ítélik meg vagy egyáltalán tartják fontosnak. A következő kérdés a parkolók bővítésére vonatkozott, ahol 15 fő nyilatkozott úgy, hogy fontosnak tartja a fejlesztést, 12 fő átlagosnak ítélte, és 4 ember nem gondolja lényegesnek. Az úthálózat kiépítettsége esetében szintén magas azok aránya, akik a fejlesztéséről vélekednek (22 fő), 6 fő sorolta nem prioritásként, 3 válaszadó pedig nem tartja fontosnak. Ezt a gondolatmenetet tovább víve kértem, hogy értékeljék a közlekedési infrastruktúrának a kiépítettsége. 23 fő nyilatkozott úgy, hogy fontos lenne ennek a kategóriának a fejlesztése, míg 4 fő tartja átlagosnak, szintén 4 fő nem gondolja fontosnak az újítást. A csatornázottság vizsgálatából adódóan vizsgáltam, hogy mennyire tartják fontosnak a szennyvíz, illetve ivóvíz hálózat kiépítettségének a fejlesztését, az eredmények közel azonosak lettek. Nagy hányadban (18-19 fő) ítélték úgy, hogy fontosnak tartják, 10-9 fő válaszolta azt, hogy számára nem szükséges a fejlesztés, és 3-3 fő értékelte átlagosnak.

26. ábra Területek fejlesztése Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

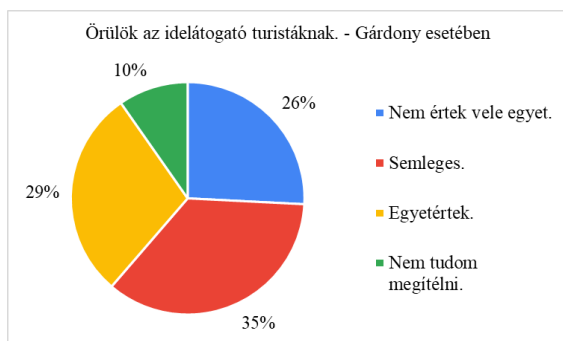
Velence vonatkozásában elkészítettem azt a diagramot (27. ábra), amely a lakosság véleményét reprezentálja a fejlesztések fontosságát illetően. A turisztikai infrastruktúrának kategóriáját a következők szerint értékelték: a válaszadók többsége (15 fő) fontosnak tartja a fejlesztését, 14 fő átlagosnak, és elenyésző számban (4 fő) nem tartja fontosnak. A településen lévő fedett fürdők fejlesztése, illetve bővítésének kérdésében a megkérdezettek többsége (23 fő) úgy vélekedett, hogy fejleszteni szükséges ezt a területet, 22 fő átlagosnak tartja, míg 16 fő nem gondolja lényegesnek. A velencei tó élővilágának erősítése, vízminőségének fejlesztése esetében dominál Azon kitöltők száma, akik prioritásnak gondolják a fejlesztését, 5 fő tartja átlagosnak, és csupán 2 fő nem fontosnak. A parkolók bővítését 33 főt tartja nagyon fontosnak, 20 fő átlagosnak, és 2 fő nem tartja relevánsnak. A kerékpárút kiépítettségének fejlesztési kérdésében, a válaszadók jelentős arányban (39 fő) ítélték meg úgy, hogy számít a fejlesztése a területnek, 15 fő átlagosnak, és hétfőn nem tartja prioritásnak. Az úthálózat kiépítettségének kérdésében dominál azok aránya (47 fő), akik úgy vélekednek, hogy lényeges a fejlesztés, 9 fő tartja átlagosnak, és 5 fő nem ítélte meg fontosnak. A közlekedési infrastruktúra kiépítettségének esetében szintén dominál azok aránya (48 fő), akik pártolják a fontosságát a fejlesztésnek, 10 fő tartja a semlegesnek, és 3 fő nem tartja számon, mint prioritás. A szennyvíz hálózat területének fejlesztése 37 fő szerint kiemelten fontos, 18 válaszadónak átlagos és 6 fő nem ítéli fontosnak. Az ivóvíz-hálózat kiépítettségének fejlesztési kérdésében a válaszok hasonlóképpen alakultak: 41 fő tartja nagyon fontosnak, 14 fő átlagosnak, és 6 fő nem tartja lényegesnek a fejlesztést.

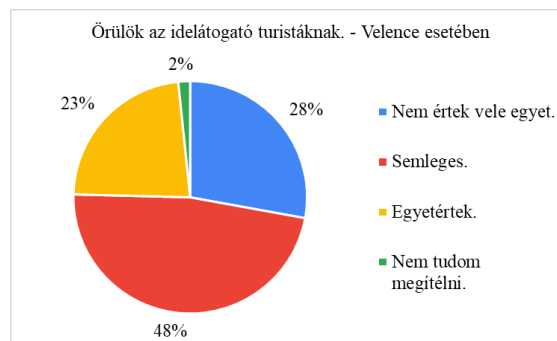
27. ábra Területek fejlesztése Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Az adatok (28. ábra, 29. ábra) alapján megállapítható, hogy mind Gárdonyban, mind Velencén a válaszadók többsége semleges véleménnyel van a turisták érkezését illetően, de látható némi különbség a két település között. A gárdonyi válaszadók 29%-a teljes mértékben egyetért az állítással, tehát pozitívan viszonyul a turistákhoz. Azonban szintén magas az aránya (26%) azon kikötőknek, akik nem örülnek a turisták érkezésének. Illetve 10% kikötőknek nem tudott véleményt formálni. A velencei kitöltők 48%-a ítélte meg semlegesként a kérdést, míg 28%-a a megkérdezetteknek nem látja szívesen a turistákat a településen. 23% ítélte meg pozitívan a látogatók megjelenését, és csak 2% tartózkodott a válaszadástól.

A lakosok többsége nem elutasító, de nem is kifejezetten lelkes a turisták iránt. Gárdonyban kicsit kedvezőbb a hozzáállás, de mindkét várost jellemzi a semleges vagy vegyes érzelmi attitűd. Ez azt is jelzi, hogy a turizmus fejlesztése során fontos lenne a lakosság érzékenyítése és bevonása, különösen annak érdekében, hogy a vendégfogadás társadalmilag elfogadottabbá és támogatottak jobbá váljon.

28. ábra Turisták érkezése Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

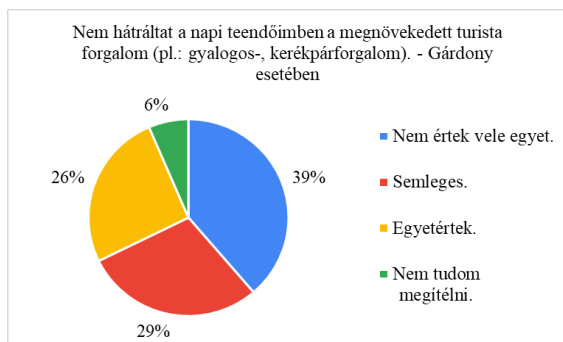

29. ábra Turisták érkezése Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

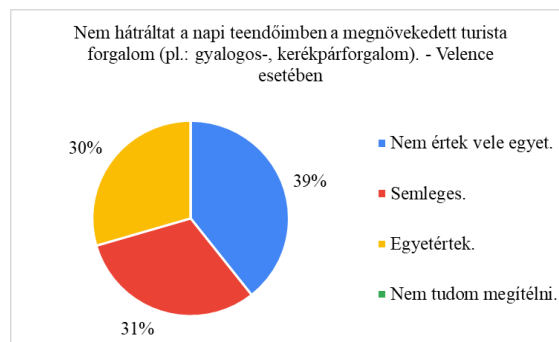
Kérem, hogy véleményezzék, mennyire hátráltatja őket a napi teendőikben a megnövekedett turistaforgalom. A kapott eredmények Gárdony vonatkozásában (30. ábra) a

következőképpen alakultak: a válaszadók 39%-a nem értett egyet, 29%-uk semlegesnek ítélte meg az állítást, 26%-uk pedig úgy véli, vagy a turisták nem okoznak fennakadást, és csupán 6 százalékuk tartózkodott a válaszadástól. Velence (31. ábra) esetében szintén 39% nem ért egy az állítással, tehát ugyanannyian érzik zavarónak a turizmust, mint Gárdonyban. Ugyanakkor magasabb az egyetértők aránya (30%), 31%-a a válaszadóknak semlegesként ítélte meg a kérdést.

Valamint rákérdeztem kifejezetten a parkolóhely hiányra - mint hátráltató tényező -, hiszen mind a két település ITS-ében felmerül, mint infrastrukturális fejlesztési igény és az ehhez kapcsolódó célkitűzések. Közel azonos arányú válaszokat kaptam, miszerint 65-70%-a a kitöltőknek egyetért azzal, hogy a turizmus megterheli a parkolóhelyek hozzáférhetőségét, illetve csupán 10%-uk nem értett egyet ezzel az állítással.

30. ábra Lakosság akadályozása Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

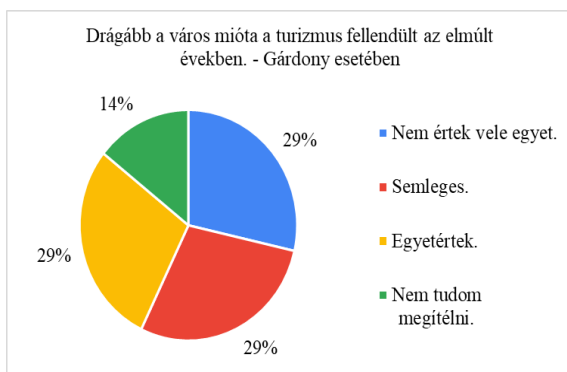

31. ábra Lakosság akadályozása Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

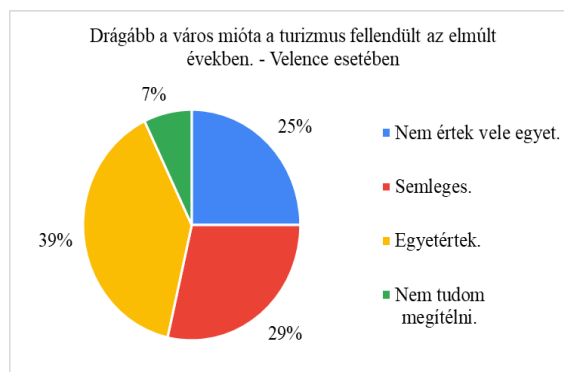
A lakosság véleményét a turizmus gazdasági hatásairól is megkérdeztem (32. ábra, 33. ábra), különös tekintettel arra, hogy érzékelnek-e áremelkedést a városban az utóbbi évek turisztikai fellendülése nyomán. A gárdonyi megkérdezettek pontosan egyharmada (29%) úgy véli, hogy a város drágább lett, ugyanennyien nem értenek egy ezzel az állítással, és szintén 29% semleges véleményt fogalmazott meg. Emellett viszonylag magas (14%) volt azok aránya veszi, akik nem tudják megítélni a változást. A velencei kitöltők esetében magasabb azok aránya (39%), akik teljes mértékben egyetértenek az állítással, 25% nem értett egy, míg 29% semleges véleményt adott, csupán 7% tartózkodott a válaszadásra.

Ezt párosítottam – megerősítve ezzel az előző állításra kapott válaszokat -, annak vizsgálatával, hogy a lakosok miként viszonyulnak a nagyobb bevásárlások helyszínének kérdéséhez. Gárdonyban több üzletlánc is jelen van, mint például Penny, Spar, Aldi, Lidl, míg Velencén Spar és Tesco Expressz található. A gárdonyi válaszadók visszajelzése alapján kevésbé érzik szükségességét annak, hogy más településre utazzanak. Ezzel szemben Velencén a kisebb kínáló láncüzletek korlátozottabb lehetőséget kínálnak a nagymértékű

bevásárlásokhoz, ami magyarázza, hogy a lakosság nagyobb aránya inkább más településeket részesít előnyben.

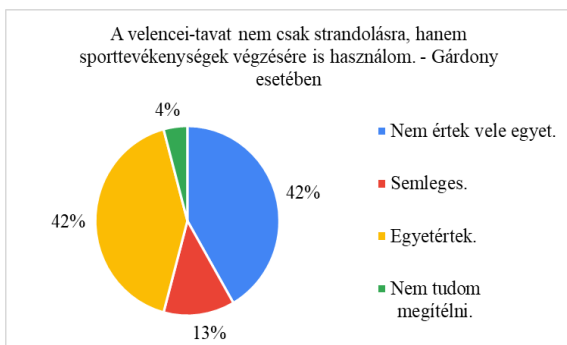

32. ábra Drágulás Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

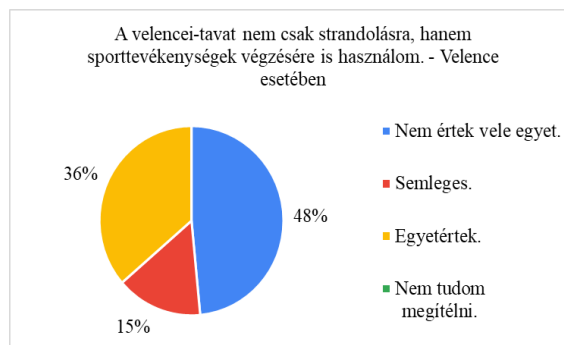

33. ábra Drágulás Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A Velencei-tó nem csupán nyári fürdőzési célpont, hanem lehetőséget kínál különféle szabadidős és sporttevékenységek végzésére is. Éppen ezért vizsgáltam meg, hogy a két település lakossága milyen arányban használja a tavat nem-strandolási célokra (34. ábra, 35. ábra). Visszajelzések szerint a gárdonyi válaszadók megosztottak a kérdésben: 42%-ukat jellemzi az állítás, míg szintén 42% nem használja a tavat sportolási tevékenységek végzésére. 13%-a a kitöltőknek semleges választ adott, míg 4% nem tudta megítélni a kérdést. Velence esetében valamivel alacsonyabb a sportcélú kihasználata a tónak (36%), míg a dominánsabb csoport (48%) képviseli, hogy nem ért egyet az állítással. A semleges válaszadók aránya 15%.

34. ábra Sporttevékenységek Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

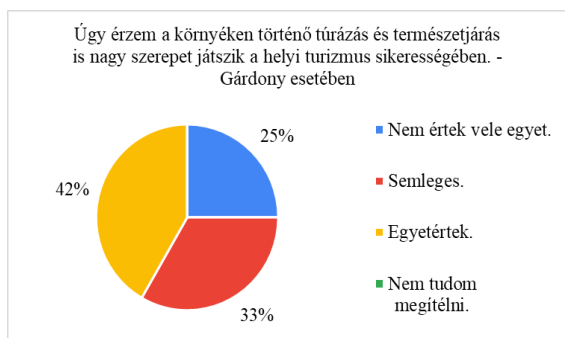

35. ábra Sporttevékenységek Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

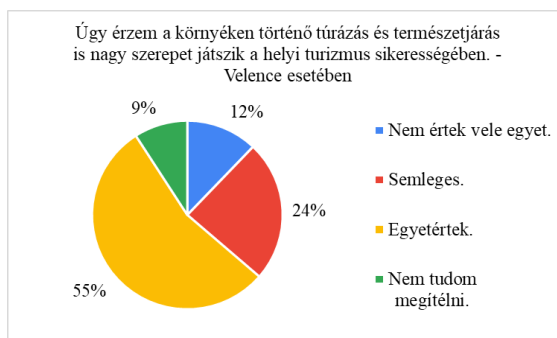
Válaszokból jól látható, hogy mind Gárdonyban, mind Velencén jelentős támogatottságot élvez a természetközeli turizmus, mint pl.: a túrázás és természetjárás (36. ábra, 37. ábra). Gárdony esetében a válaszadók 42%-a képviseli, azok arányát, akik egyetértenek az állítással, 25% nem ért egyet. 33% pedig semleges álláspontot képvisel. Ez arra utal, hogy bár sokan elismerik a természetjárás szerepét, jelentős rész mégsem érzi meghatározónak a település életében. Velencén ezzel szemben magasabb azok aránya (55%), akik

teljes mértékben egyetértenek a kijelentéssel. 24% képviseli a semleges válaszokat, és 12%-a a válaszadóknak nem ért egyet a megállapítással.

Ezt a gondolatmenetet tovább véve kíváncsi voltam arra, milyen választ kapok arra a kijelentésre, miszerint a tó az egyetlen attrakció a környéken, amely vonzza a turistákat. Gárdony esetében szinte az előző állításra kapott visszajelzésekhez hasonló eredmények születtek, ami meglepő, hiszen a két állítás – bár nem feltétlenül zárják ki egymást -, mégis erősen megkérdőjelezi egymás hitelességet. A gárdonyi válaszadók közel fele nem érzékeli a térség attrakciós kínálatát a tónál szélesebbnek, míg a velencei válaszadók esetében csak negyede vélekedett ugyanígy.

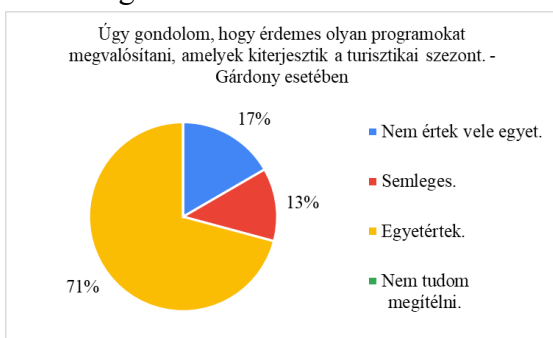

36. ábra Túrázás és természetjárás Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

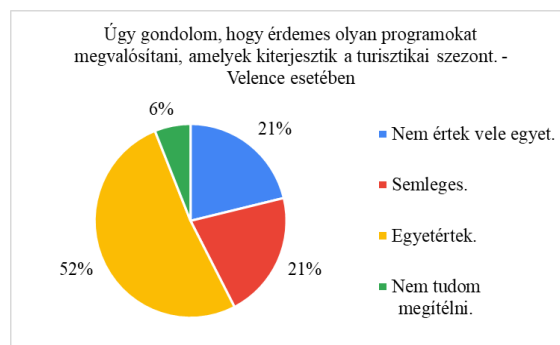

37. ábra Túrázás és természetjárás Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A turizmus szezonális jellege különösen érzékenyen érinti a Velencei-tó térségét, hiszen a nyári hónapokra koncentrálódó látogatószám jelentős kihívásokat és egyben lehetőségeket is jelent a helyi gazdaság és közösség számára. Ezért fontos annak vizsgálata, hogy a helyiek hogyan viszonyulnak az év többi részére is kiterjeszthető programok megvalósításához. Gárdonyi válaszadók (38. ábra) 71%-a teljes mértékben egyetért az állítással, míg 17%-uk ennek ellenkezőjét képviseli. 13%-a a kitöltőknek semleges véleményt fogalmazott meg. Velence vonatkozásában (39. ábra) is pozitív az összkép, de mérsékelt a támogatás intenzitása (52%). 21%-a a válaszadóknak a semleges opciót választotta, és ugyanekkora arányban fordult elő nem egyetértők aránya (21%). A további 6% nem tudta megítélni a kérdést.

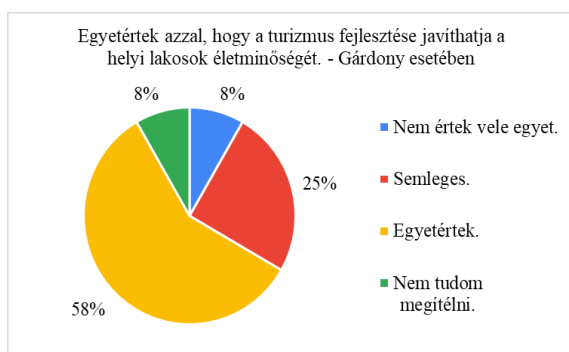
38. ábra Turisztikai szezon kiterjesztése Gárdonyban (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

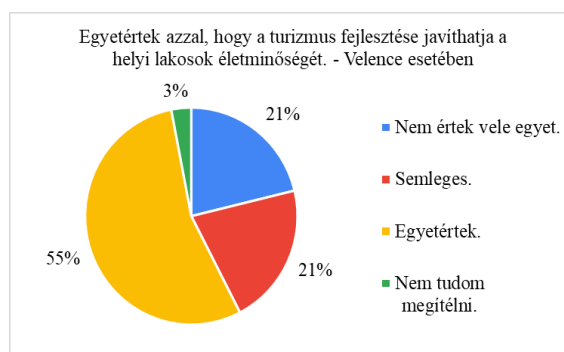
39. ábra Turisztikai szezon kiterjesztése Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A turizmus fejlesztése olyan többletet képes generálni, amely a helyi lakosok számára nem mindig közvetlenül érzékelhető, így olyan állítást fogalmaztam meg, amelynek segítségével a lakosok véleményét ismerhetem meg ebben a témában (40. ábra, 41. ábra). A gárdonyi válaszadók 58-a vélekedik úgy, hogy a turizmus fejlesztése javíthatja a helyi lakosok életminőségét. 25% a semleges opciót választotta, míg 8% nem értett egyet az állítással, és szintén 8% nem tudta megítélni a kérdést. Velence esetében a 55%-os arányban oszlik meg az egyetértők száma, 21-os arányban a semleges választ adóké, ugyanennyien nem értenek egyet az állítással, és 3% nem tudta megítélni a kérdést.

A fenntarthatóság és a környezet védelme egyre hangsúlyosabbá válik a társadalom számára és már nem csak a globalizáció egy trendjeként tartják számon. Különösen a turisztikailag frekventált térségekben, mint a Velencei-tó egésze, alapvető kérdés, hogy a fejlesztések miként hatnak a természeti környezetre, illetve mennyire biztosítják a hosszú távú élhetőséget. A válaszok mind a két településen egyértelműen mutatják, hogy a lakosok határozott igényt fogalmaznak meg a fenntartható és környezetkímélő kivitelezések irányába.

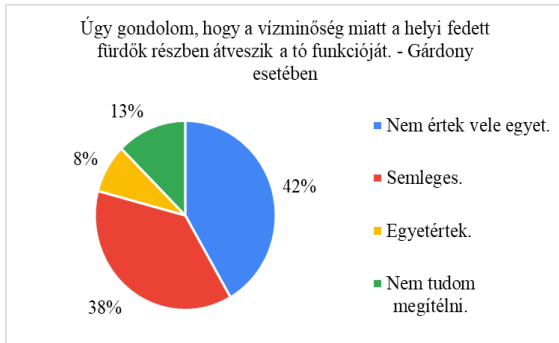

40. ábra Turizmusfejlesztés Gárdonyban (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

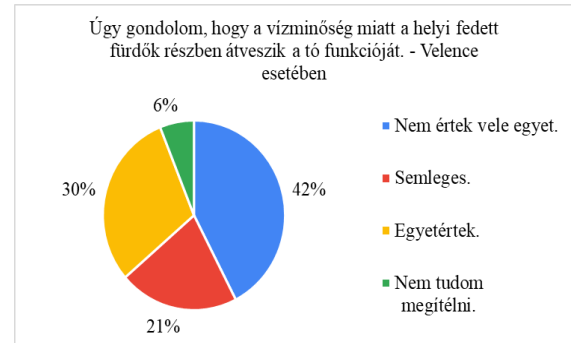

41. ábra Turizmusfejlesztés Gárdonyban (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A vízminőség kérdése az elmúlt években meghatározó szerepet játszik a tóparti települések turisztikai imázsában. Azonban a romló vízminőség hatására tó környéki fedett fürdők jelentősége megerősödhet. A következő eredmények azt reprezentálják, hogyan viszonyulnak a gárdonyi és velencei lakosok ehhez az állításhoz (42. ábra, 43. ábra). Gárdony vonatkozásában a válaszadók többsége (42%) nem ért egyet az állítással, 38%-a kitöltőknek semleges választ adott, mindössze 8% ért egyet az állítással, és 13% nem tudott döntést hozni a kérdést illetően. A velencei kitöltők szintén 42%-a nem gondolja, hogy az állítás igaz lenne, azonban 30% egyetért, illetve 21% semleges, míg 6% nem tudta megítélni a kérdést.

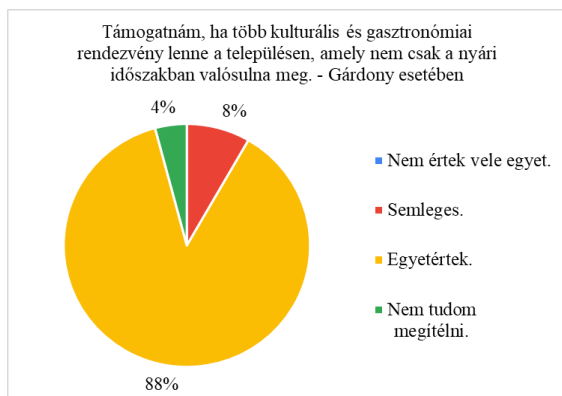
42. ábra Vízminőség megítélése Gárdonyiban (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

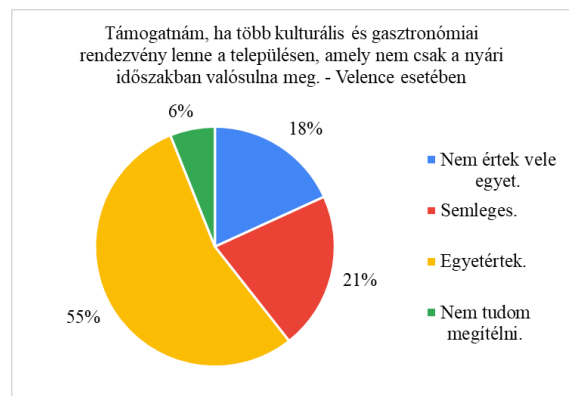
43. ábra Vízminőség megítélése Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Az alábbi válaszok azt mutatják meg, hogy a lakosság hogyan viszonyul a turizmusfejlesztési irányokhoz. Gárdonyban (44. ábra) a válaszadók 79%-a teljes mértékben egyetért azzal, hogy a minőségi turizmus fejlesztése kedvezőbb, mint a tömegturizmus erősítése. Csúpan 8% fejezett ki ezzel ellentétes véleményt. A semleges válaszok aránya is viszonylag alacsony (8%), ami arra utal, hogy a válaszadók többsége határozott álláspontot képvisel a kérdésben. Velencén (45. ábra) a lakosság 48%-a ért teljes mértékben egyet, és 33 %-a semleges álláspontot foglalt. A nem egyetértők aránya (12%) szintén magasabb, mint Gárdonynál.

A válaszok alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy a lakossága széles körben támogatná a kulturális és gasztronómiai rendezvények bővítését. Gárdonyban a válaszadó 88%-a teljes mértékben egyetért azzal, hogy szükséges lenne több, nem kizárólag a nyári időszakokra korlátozódó programra, a semlegeseké mindössze 8%, és 4% tartózkodott a válaszadástól. Velencén szintén többség (55%) támogatja az ilyen jellegű rendezvények megvalósítását, a semleges válaszok aránya 21%-ot képvisel, 18% nem ért egy a javaslattal, 6%-a a válaszadóknak nem tudta megítélni a kérdést.

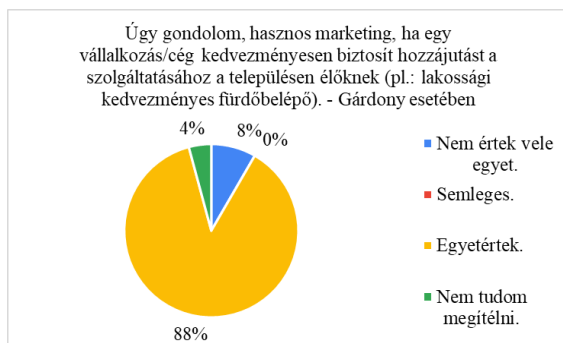

44. ábra Kulturális és gasztronómiai rendezvény Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

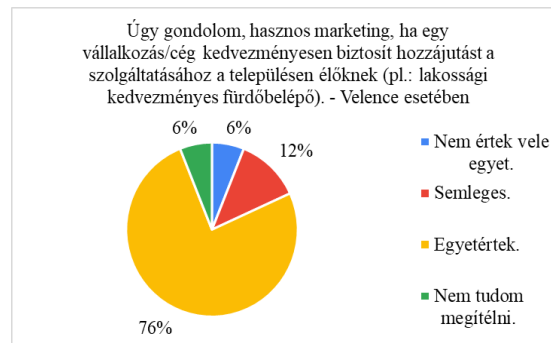

45. ábra Kulturális és gasztronómiai rendezvény Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

A helyiek széles körben támogatják a lakossági kedvezmények alkalmazását, mint marketing szempontból előnyös gyakorlat. Gárdonyban (46. ábra) a válaszadók 88%-a, Velencén (47. ábra) pedig a 76%-a ért egyet az állítással, hogy hasznos marketingeszköz lehet, ha egy vállalkozás kedvezményesen biztosít hozzáférést a helyi lakosok számára. Míg Gárdonyban nincs semleges álláspont, Velencén ez az érték 12%-ot tesz ki. Azok aránya, akik nem értenek egyet a megállapítással Gárdonyban 8%-ot, Velencén pedig 6%-ot tesznek ki. 4% és 6% nem tudta megítélni a választ.

46. ábra Hasznos marketing Gárdonyon (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

47. ábra Hasznos marketing Velencén (Forrás: saját kérdőív, saját szerk., 2025)

Összességében látható, hogy a két vizsgált település megkérdezett lakossága nagyon sok kérdésben eltérően nyilatkozott a megkérdezés során.

4.4 Integrált Településfejlesztési Stratégiák összehasonlítása

Gárdony Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Gárdony város ITS-ét 2012-ben dolgozták ki, és bár azóta a település igényei jelentősen megváltoztak, az alapvető célkitűzések továbbra is érvényesek. A fejlesztési stratégia fő célja a meglévő értékek megőrzése és a város értékalapú fejlesztése.

„A Velencei-tó családbarát, aktív, közösségben gondolkodó, hangulatos és békés fővárosa.” (KD-ITS KONZORCIUM, 2015, old.: 9)

A város gazdasági szerkezetében kiemelt szerepet játszik a turizmus, amely a természeti adottságoknak köszönhetően meghatározó ágazat. A helyi gazdaságban jelentős a szolgáltatási szektor, különösen a szálláshely szolgáltatás, vendéglátás is a szakmai vesztély tudományos tevékenységek aránya. Gárdony turizmusa nem csupán a vízparti pihe-nésre épül, hanem jelen van a vízi, aktív, rendezvény és konferenciaturizmus is.

A legnagyobb kihívás a turizmus versenyképességének további növelése, amelyhez az önkormányzat tudatos fejlesztési politikát folytat. A városkép javítása, az infrastruktúra fejlesztése és a turisztikai attrakciók bővítése kiemelt szerepet kap. A helyi TDM szervezet segíti a városmarketing és a turizmus fejlesztési célok megvalósítását.

Gárdony a Velencei-tó térségében jelentős szerepet tölt be, és Budapest, valamint Székesfehérvár vonzáskörzetéhez tartozik. Az ingázó lakosság nagy része Székesfehérváron vagy a fővárosban dolgozik. A városfejlesztési tervei összhangban állnak a Velencei-tó térségére vonatkozó koncepciókkal persze különösen Velence település szerkezeti tervével, amely Gárdonyéval párhuzamosan készült.

A stratégia egy fontos célja a 7. számú főút fejlesztése - ami közös projekt Velencevel -, valamint forgalomcsillapítása.

A város jövőképében Gárdony a velencei tó turisztikai központjaként jelenik meg, amely gazdaságilag stabil és elsősorban a turizmusra épül. A fejlesztési stratégia **3 fő prioritást** határoz meg: **turizmusfejlesztés, infrastruktúra- és településfejlesztés, szervezet- és intézményfejlesztés**. Ezek a prioritások további intézkedések és komponensekre bontva határozza meg a város fejlődési irányait.

A kérdőíves kutatásom során a lakosságot megkérdeztem, tudják-e, hogy a Gárdony rendelkezik saját ITS-sel, amire a válaszadók 61%-a nemmel és 39%-a igennel válaszolt, ebből 33% olvasta is a dokumentumot.

Velence Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Velence városa 2022-ben újította meg település fejlesztési koncepcióját, amely az ITS alapját képezi. A korábbi koncepció 2011-ben, az ITS legutóbbi változata pedig 2016-ban készült, azonban azóta jelentős belső és külső változások indokolták a stratégia felülvizsgálatát, aminek összefoglalását jelen fejezetben készítettem el.

„Velence élhető, a természeti környezettel harmóniában lévő város, a helyi közösség minőségi lakóhelye.” (EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft., 2023, old.: 10)

A fejlesztési stratégia célja a következő 7- 8 év városfejlesztési tevékenységeinek sikerességét biztosítani. A stratégiaalkotás során fontos szerepet kapott a helyi társadalom beszél gazdasági és civil szféra bevonása. Velence fejlődését 2 fő tényező határozza meg: az idegenforgalom bővülése a Velencei-tó adottságainak kihasználásával; a népesség gyors növekedése a bevándorlás következtében.

A lakosság összetétele megváltozott, az új beköltözők és a régebb óta itt élők között területi elkülönülés tapasztalható. A városvezetés egyik **kiemelt célja a közösségi kohézió erősítése** városi programok szervezésével.

Velence gazdaságában a szolgáltató szektor dominál, különösen a turizmus. A hagyományos vízparti turizmus mellett a város az aktív turizmus, a termál turizmus és a konferencia turizmus fejlesztésére törekszik, hogy az idegenforgalmi szezont meghosszabbítsa. A **cél az egész éves turisztikai vonzerő megteremtése**.

A Településfejlesztési Koncepció 2030-ig határozza meg a város jövőképét, amelyben Velence egy élhető, a természeti környezettel harmóniában lévő településként jelenik meg. A stratégia fókuszában áll: a földrajzi előnyök kihasználása; a helyi gazdaság megerősítése és a munkahelyteremtés; a természeti környezet és gazdasági fejlődés fenntartható összehangolása; az itt élők életminőségének javítása; a turizmus és a gazdasági szereplők betelepülésének ösztönzése.

A turisztikai szezonban jelentős parkolóhely-hiány lép fel, ami zavarja a helyi lakosokat a mindennapi tevékenységük elvégzésében. Az önkormányzat célja a parkolóhelyek számának növelése és a nagylétszámú kocsis forgalom kezelése. Valamint fontosnak tartják a városon belüli és városkörnyéki közösségi közlekedési rendszer fejlesztését.

A város **hosszú távon is az idegenforgalomra épít**, azonban a turisztikai szezon bővítésével a versenysport, kulturális események és műemlékek megújításával kívánja növelni vonzerejét. Emellett kisebb ipari és minőségi mezőgazdasági vállalkozások megtelepedésére, barnamezős területek hasznosításával diverzifikálja gazdaságát.

A város fejlődése a következő **3 fő pillér** mentén valósul meg: **fenntartható, stabil gazdaság, együttműködő aktív helyi társadalom létrehozása; ökológiai és klímavédelmi szempontokat figyelembe vevő fenntartható környezet kialakítása**.

A koncepció **célja**, hogy Velence a Velencei-tó térségének turisztikai és gazdasági középpontjává váljon, miközben biztosítja a lakosok számára a magas életminőséget és a fenntartható fejlődést.

A kérdőíves kutatásom során a lakosságot megkérdeztem, tudják-e, hogy a Velence rendelkezik saját ITS-sel, amire a válaszadók 85%-a nemmel és 15%-a igennel válaszolt, ebből 33% olvasta is a dokumentumot.

A két stratégia összehasonlítása

Mindkét település stratégiájának az esetében a helyi adottságokra, társadalmi és gazdasági helyzetre, illetve a turizmus fejlesztésére fókuszálnak, de eltérő hangsúlyokkal és megközelítéssel. A fő különbség abban rejlik, hogy Velence inkább a turizmus szezonális problémáira és a közösségi kohézió erősítésére koncentrálnak, míg Gárdony komplexebb, fenntarthatósági és gazdasági diverzifikációs célokat is megfogalmaz. De összességében mindkét stratégia a helyi adottságokra építve kívánja elősegíteni a települések fejlődését.

5 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Ebben a fejezetben a vizsgálataim alapján levont következtetéseimet és javaslataimat mutatom be a hipotéziseim mentén.

Első hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: „*Gárdony és Velence Integrált Településfejlesztési Stratégiájában kulcsfontosságú a turizmusfejlesztés, és ezen fejlesztésekkel kapcsolatban megfogalmazott célkitűzéseik összehangoltak, képesek közös projektek megvalósítására.*”. Hipotézisemet a **primer** kutatásom és a **szekunder** kutatás dokumentum elemzéseinek eredményeivel kívánom bizonyítani.

A strukturált interjúkban kapott válaszok alapján elmondható, hogy mindkét város gazdaságának alapját a turizmusra, illetve a köré építi, így folyamatos fejlesztése elengedhetetlen. Mivel a Velencei-tó körüli települések össze vannak növe, kiemelten fontos, hogy a célkitűzéseikben egymás szinergiáját a saját maguk javára fordítsák. Az ITS-ek feldolgozásának alkalmával megismertem, hogy az egyes települések célkitűzéseikben a tó térségét közösen kívánják fejleszteni, figyelembe véve a többi település igényeit is. Az önkormányzatoknál megvalósított interjúk során kiderült számomra, hogy mindkét önkormányzat nyitott a közös munkára, a közös együttműködésekre. Ezek alapján azt a következtetést vontam le, hogy település szinten nem lehet a térséget a megfelelő mértékben fejleszteni, hanem szükséges a települések és főként a lakosság ambiciózus részének összefogása. Ezek alapján **javaslom**, hogy jöjjön létre egy térségi szintű platform/alkalmazás, amelyben az önkormányzatok (főként a képviselők) közvetlenül érintettek, annak érdekében, hogy összehangolják a turisztikai kínálataikat, fejlesztéseiket. Továbbá érdemes lenne egy közös turisztikai márkát létrehozni, amely egységes arculattal jelenik meg.

Kutatási eredményeim alapján a hipotézisemet **bizonyítottnak** tekintem.

Második hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: „*Egyik város sem vonja be megfelelő mértékben a döntéshozásba a helyi közösségeket a fontos és fejleszteni kívánt lehetőségekkel kapcsolatban.*”. Hipotézisemet a **primer** kutatásom eredményével kívánom bizonyítani.

A strukturált interjúkban kapott válaszok alapján elmondható, hogy mind a két város vezetése napi szinten foglalkozik a lakosság általi megkeresések fogadásával, értékelésével és kielégítésével. Amennyiben lehetőségük és módjuk van rá, a lehető legjobban próbálják megoldani a problémákat, igényeket.

A kérdőíves kutatásom során azonban erre vonatkozóan nagyon megosztott véleménnyel volt a település társadalma. Főként Velencén dominált, hogy a lakosság fele nem gondolja, hogy véleménye megjelenik. Ezek alapján azt a következtetést vontam le, hogy a lakosság és az önkormányzat közti kommunikáció nem megfelelő. Ezek alapján azt **javaslom**, hogy az önkormányzatok dolgozzanak ki olyan módszereket, pl.: munkacsoportokat vagy havonta lakossági fórumokat szervezzenek, amellyel a lakosság véleményét közvetlenül megtudhatják. Továbbá javasolnám, hogy évenként készítsenek egy elégedettségi felmérést, amely visszajelzést ad a lakosság véleményéről, az önkormányzat munkájának, a fejlesztések irányának megítéléséről.

Kutatási eredményeim alapján a hipotézisemet **bizonyított**nak tekintem.

Harmadik hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: „*Gárdony és Velence tekintetében is megvan a potenciál (turisztikai programok és attrakciók szempontjából egyaránt), hogy az odalátogatókat több napos ottmaradásra marasztalja.*”. Hipotézisemet a **primer** kutatásommal és a **szekunder** kutatásom dokumentum elemzéseivel kívánom bizonyítani.

A strukturált interjúkban kapott válaszok alapján elmondható, hogy a két település esetében eltérőek a vélemények. Mácsik András nem gondolta úgy, hogy a többnapos turizmusra lenne esély, mert nem lát rá igényt, míg Ruff-Pánczél Zsuzsanna beszélt arról, hogy a potenciál meglehetősen a térségben. Emellett az infrastruktúra terheltsége a turista szezonban jelentősen rányomja a bélyeget a településre. Az ITS-ek feldolgozásának alkalmával megismertem, hogy a települések célja a minőségi turizmus erősítése, megtörve a szezonális turizmus hatását. Ezek alapján azt a következtetést vontam le, hogy a települések potenciálja valóban adott, de eltérően gondolkodnak róla a hivatali szereplők, amelyek a későbbiekben befolyásolják a közös tervezést. Az egydimenziós mutatók vizsgálata során bemutattam, hogy a településeken a szálláshelyek kapacitása adott a többnapos turizmus megvalósulására. Ezek alapján **javaslom**, hogy a települések közösen dolgozzanak ki olyan turisztikai kínálati bővítést pl.: tematikus útvonalak a települések között, melyek az aktív- és a gasztroturizmusra épülnek. Próbáljanak meg közösen tervezni és fejleszteni, mert a települések összefogásával, közös attrakciók kialakításával több esély lenne a térség fejlődésére és a többnapos turizmus kialakulására.

Hipotézisemben a vizsgálati eredményeimet **részben bizonyított**nak tekintem.

Negyedik hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: „*Gárdony és Velence törekszik a környező településekkel való együttműködésre.*”. Hipotézisemet a **primer** kutatásommal és **szekunder** kutatásom eredményeivel kívánom bizonyítani.

A strukturált interjúban kapott válaszok alapján elmondható, hogy kiemelten fontosnak tartják a szakemberek, hogy a Velencei-tó körüli térségében lévő települések összedolgozzanak. Illetve az is kitárgyalásra került, hogy azon településekkel is fontos a közös munka építése, akik nem közvetlenül állnak összeköttetésben a tóval, de hatása hozzájuk is elér. A kérdőíves kutatásom során kapott eredmények alapján a lakosság körében szinte egyhangú, hogy a településekkel való közös munka lényeges. Az ITS-ek feldolgozásának alkalmával megismertem, hogy kiemelten fontosnak kezelik a kooperációt lakossági és térségi szinten egyaránt. Ezek alapján azt a következtetést vontam le, hogy a települések vezetése, valamint lakosságuk is nyitott az együttműködésre. Ennek tudatában **javaslom** a már említett térségi szintű platformot/alkalmazást, a közös márka létrehozását, amelyek erősítik a közösségi tudatot.

Kutatási eredményeim alapján a hipotézisemet **bizonyított**nak tekintem.

Ötödik hipotézisemként a következőt fogalmaztam meg: „*Erős társadalmi konfliktus van a településeken belül az őslakosok és a beköltözöttek között, emiatt nem mondható erősnek a közösségi kohézió.*”. Hipotézisemet a **primer** kutatásom eredményeivel kívánom bizonyítani.

A strukturált interjúban kapott válaszok alapján elmondható, hogy az önkormányzatok tudják, hogy a nagylétszámú beköltözés hatására a település társadalmának szerkezete, valamint igénye folyamatosan változik. Ennek ellenére hangsúlyozzák, hogy a vélemények és a megoldandó problémák között nem tesznek különbséget amiatt, hogy kitől érkezett. A kérdőíves kutatásom során kapott eredmények alapján mindkét város népessége megosztottan vélekedik, de jelentős megkérdéztet nem értett egyet azzal, hogy a lakossági kohézió jellemzi őket. Ezek alapján azt a következtetést vontam le, hogy az önkormányzatok tisztában vannak a negatív társadalmi változásokkal, amit a beköltözések okoznak, de nem tudnak sikeresen fellépni ellene, annak ellenére, hogy törekszenek a probléma megoldására. Ezek alapján **javaslom**, hogy az önkormányzatok (a civilszervezetekkel együtt) erősítsék azon programokat, amelyek kifejezetten a beköltözők és az őslakosok

közötti párbeszédet és együttműködéseket segítik elő, nem pedig a turisták vonzására született. Kérjék ki a lakosság véleményét mind a jelenlegi programokról, mind azokról az eseményekről, amelyeket igényelnének, így a tervek valóban a helyi szükségletekre épül-
nének.

Kutatási eredményeim alapján a hipotézisemet **bizonyított**nak tekintem.

6 ÖSSZEFOGLALÁS

Kutatásom alapvető célja az volt, hogy Gárdony és Velence városok ITS-ét és turizmus fejlesztési törekvéseit megvizsgáljam. Feltárjam, hogy a két város stratégiája mennyire összehangolt a turizmus területén és hogyan befolyásolják ezek a fejlesztések a térség gazdasági és társadalmi dinamikáját. Ehhez kapcsolódóan öt hipotézist állapítottam meg, amelynek alapján a kutatásom struktúráját felépítettem.

Az irodalmi áttekintés fejezet célja a kutatás elméleti megalapozása volt, melynek keretében bemutattam a turizmus történeti fejlődését, fogalmi meghatározásait, valamint legfontosabb fejlődési szakaszait. Részletesen ismertettem a turizmus különböző típusait, továbbá kitértem a turisztikai vonzerő fogalmára és annak kategóriáira. Kiemelt figyelmet fordítottam a fenntartható turizmus és a közösség alapú turizmus szerepére. A fejezetben bemutattam továbbá a turizmus szerepét különös tekintettel a turisztikai térségek kialakulására és működésére. Valamint elemeztem a turizmus marketing jelentőségét. Ezt követően áttekintettem a települések és városok fogalmi meghatározásait, majd külön alfejezetben bemutattam Gárdony és Velence városát, mintha a kutatásom központi területeit. Végül az elméleti keret megkoronázásaként ismertettem az ITS fogalmát, szerepét és jelentőségét.

Az alkalmazott kutatási módszerek fejezetben ismertettem a primer és szekunder kutatásaim célját, lényegét és fontosságát. A primer kutatás részét képezi két önkormányzati szereplővel készült strukturált interjú, valamint egy lakossági kérdőív, amelyet a gárdonyi és velencei lakosok körében osztottam meg. A szekunder kutatás keretében dokumentumelemzés zajlott, valamint különféle mutatók segítségével segítettam kutatásomat.

Az eredményeimet a kutatási módszereim mentén mutattam be. Először a két szakemberrel készített interjú eredményeinek bemutatása valósult meg, melynek keretében bemutattam, hogy Gárdony és Velence önkormányzati vezetése mely pontokban gondolkodik másként a település turisztikai fejlesztéseiről. Kérdőíves kutatásom eredményeként összehasonlítottam a két település megkérdezett lakóközösségének véleményét a turizmusról, a jelenlegi szolgáltatások minőségéről és a jövőbeni fejlesztési irányok mikéntjéről. Górcső alá vettem a települési önkormányzat és a lakosság kommunikációját is. Szekunder kutatásom eredményeként bemutattam Gárdony és Velence ITS dokumentumainak összehasonlítását, valamint a turizmus fejlesztéssel kapcsolatos főbb célkitűzések feltárását. Különböző mutatók segítségével kutatásom egyes pontjait kívántam alátámasztani.

Megállapítottam, hogy az általam megfogalmazott 5 hipotézis közül 4-et kutatási eredményeim segítségével bizonyítani tudtam, míg az 5. hipotézisemet csak részben tudtam alátámasztani kutatási eredményeimmel.

Végző konklúzióként elmondható, hogy Velence és Gárdony, a Velencei-tó közvetlen környezetében egymás mellett fejlődő két város rendkívül sok hasonlósággal bír, de a belső erőforrások felhasználásának mikéntjét másként látó települési vezetésnek és lakosságnak köszönhetően mégis mások a konkrét céljaik. Mindemellett úgy látom, hogy fejlődésük kulcsa az összefogásban, a kohézióban van, mert csak így tudják hosszú távon kihasználni komparatív előnyeiket.

IRODALOMJEGYZÉK

- András, K., Jandó, Z., Havran, Z., Kiss, K., Kozma, M., Máté, T., . . . Szathmári, A. (2024). *A szabadidősport üzleti kérdései*. (Á. Szabó, Szerk.) Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Association of Scientific Experts in Tourism (Aiest). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 01. 29., forrás: <https://www.aiest.org/>
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116. doi:10.1016/S0261-5177(99)00095-3
- Connell, J., & Page, S. J. (2020). *Tourism- A Modern Synthesis* (5. kiad.). Abingdon: Routledge.
- Dövény, Z. (Szerk.). (2012). *A Kárpát-medence földrajza*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- dr. Fekete, M. (2006). *Hétköznapi Turizmus - A turizmuselmélettől a gyakorlatig*. [PhD-értekezés] Sopron: Nyugat-Magyarországi egyetem Közgazdaságtudományi Kar Doktori Iskolája. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://mek.oszk.hu/04100/04167/04167.pdf>
- Dr. Hüttl, A. (Szerk.). (2013). Statisztikai Szemle. *A Központi Statisztikai Hivatal Tudományos Folyóirata*, 91(8-9). Letöltés dátuma: 2025. 03. 03., forrás: https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_08-09/2013_08-09_001.pdf
- Dr. Irimiás, A., Michialkó, G., & Jászberényi, M. (2019). *A turisztikai termékek innovatív fejlesztése*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Enyedi, G. (2012). *Városi világ*. Budapest: Akadémia kiadó.
- European Commission. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/sustainable_en
- EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft. (2023). Velence Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. Letöltés dátuma: 2025. 04. 03., forrás: <https://velence.hu/onkormanyzat/integralt-telepulesfejlesztési-strategia/>
- Giampiccoli, A. (2015). Community-based tourism: Origins and present trends. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 21(2), 675-687. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://hdl.handle.net/10520/EJC172476>
- Global Development Research Center (GDRC). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 03. 03., forrás: <https://www.gdrc.org>
- Global Sustainable Tourism Council (GSTC). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 02. 15., forrás: <https://www.gstcouncil.org>
- Glózik, K. (2011). *A turizmus és szabadidő eltöltésének lehetőségei Magyarországon a dualizmus korában különös tekintettel Békés megyére*. [PhD-értekezés] Szeged: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. doi:10.14232/phd.1096
- Gonda, T. (2022). *Alternatív turizmus*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Goodwin, H. J., & Santilli, R. (2009). Community-Based Tourism: a success? *ICRT Occasional Paper*, 11, 1-37. Letöltés dátuma: 2025. 02. 12., forrás: https://www.researchgate.net/publication/265278848_Community-Based_Tourism_a_success_Community-Based_Tourism_a_success
- Hamzah, A., & Khalifah, Z. (2009). Handbook on Community Based Tourism: How to Develop and Sustain CBT. [Elektronikus kiad.] Kuala Lumpur: Asia-Pacific Economic Cooperation Secretariat (APEC). Letöltés dátuma: 2025. 03. 10., forrás: https://www.apec.org/docs/default-source/Publications/2009/12/Handbook-on-Community-Based-Tourism-How-to-Develop-and-Sustain-CBT-December-2009/09_twg_developCBT.pdf
- Harris, R., Griffin, T., & Williams, P. (2012). *Sustainable Tourism: A Global Perspective*. Abingdon: Routledge.

- Jafari, J. (1977). Editor's page. *Annals of Tourism Research*, 5(1), 6-11. Letöltés dátuma: 2025. 03. 11., forrás: [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(77\)80002-9](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(77)80002-9)
- Jancsik, A. (2007). A kulturális és természeti erőforrások turisztikai hasznosításának előfeltételei. In L. Dávid, A. Jancsik, T. Rátz, & L. Dávid (Szerk.), *Turisztikai erőforrások - A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása* (old.: 90-132.). Budapest: Perfekt Kiadó. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: https://www.kodolanyi.hu/konyvtar/images/tartalom/File/kiadvanyok/david_jancsik_ratz_turisztikai_eroforrasok_2.pdf
- Jancsik, A., Jászberényi, M., & Kökény, L. (2019). *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Jóvér, V., Bagdi, R., & Kóródi, M. (2020). Desztinációk ismertségének vizsgálata a lehatárolás összefüggéseiben. *Economica*, 10(1), 9. Letöltés dátuma: 2025. 01. 22., forrás: <https://doi.org/10.47282/ECONOMICA/2019/10/1/4114>
- Káposzta, J., Nagy, A., & Nagy, H. (2013). Tourism infrastructure index and the distribution of development funds in statistical regions of Hungary. *Аграрный вестник Урала*, 12(118), 80-83. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=hu&user=NNpyjWMAAAAJ&citation_for_view=NNpyjWMAAAAJ:b1wdh0AR-JQC
- Kardos, Z. (2006). *Turisztikai ismeretek*. Veszprém: Pannon Egyetem.
- KD-ITS KONZORCIUM. (2015). Gárdony Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. 9. Letöltés dátuma: 2025. 04. 03., forrás: <https://www.gardony.hu/gardony-varos-integralt-telepulesfejlesztési-strategiaja>
- Kiss, K., & Kovács, E. (2018). *Turisztikai trendek*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. 12. 12., forrás: <https://www.ksh.hu>
- Közszolgálati Online Lexikon. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 03. 26., forrás: <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/integralt-telepulesfejlesztési-strategia/>
- Krizsán, K. (2009). *A turizmus és a vendéglátás alapjai*. Újvidék: Árgus.
- KSH. (2014). Fejér megye számokban. Letöltés dátuma: 2025.. 03. 14., forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regio/mesz/07_fe.pdf
- Leiper, N. (1981). Curriculum in Tourism. *Annals of Tourism Research*, 8(1), 69-84. doi:10.1016/0160-7383(81)90068-2
- Lengyel, M. (1997). A turizmusversenyképességét befolyásoló tényezők. (A. Chikán, Szerk.) *Versenyben a világgal - műhelytanulmány*, 16, 7-8.
- Lengyel, M. (2004). *A turizmus általános elmélete*. Budapest: Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája.
- Lenke, E. (2020). Kis haza turizmus-történet. Aktívpihenés turisztikai magazin. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://www.aktivpihenes.hu/turisztika/kis-hazai-turizmus-tortenet/>
- Lopez-Guzman, T., Sanchez, S., & Pavón, V. (2011). Community - based tourism in developing countries: A case study. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 6(1), 69-84. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: https://www.researchgate.net/publication/50418221_Community_-_based_tourism_in_developing_countries_A_case_study
- Lőrincz, K., & Sulyok, J. (szerk.). (2017). *Turizmusmarketing*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. 12. 10., forrás: Magyar Turisztikai Ügynökség: <https://mtu.gov.hu/cikkek/atekintes-104/>
- Markos, B., & Kolacsek, A. (1961). *Idegenforgalom*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó.

- Michalkó, G. (2012). Turizmológia. (T. Rátz, Szerk.) [Elektronikus kiad.] Budapest: Akadémia Kiadó, 2016. Letöltés dátuma: 2025. 02. 03., forrás: https://mersz.hu/dokumentum/dj59t__1/
- Munkácsy, A., & Jászberényi, M. (szerk.). (2022). *Fenntarthatóság és reziliencia a mobilitásban*. Budapest, Akadémia Kiadó.
- Nagy, Z. (2018). *Közlekedéscsoporthoz*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Nemzeti Jogszabálytár. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/1997-78-00-00>
- Okazaki, E. (2008). A Community-Based Tourism Model: Its Conception and Use. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 511-529. doi:10.1080/09669580802159594
- Patay-Horváth, A. (2015). *The Origins of the Olympic Games*. Budapest: Archaeolingua.
- Péterfi, F. (2023). Városfejlesztés – városmegújítás: a közösségfejlesztés egyik meghatározó szakmai területe. *PAROLA*. Letöltés dátuma: 2025. 03. 10., forrás: <https://kofe.hu/parola/parola-folyoirat/varosfejlesztes-varosmegujitas-a-kozossegfejlesztes-egyik-meghatarozo-szakmai-terulete/>
- Priatmoko, S., Kabil, M., Vasa, L., Pallás, E. I., & Dávid, L. D. (2021). Reviving an Unpopular Tourism Destination through the Placemaking Approach: Case Study of Ngawen Temple, Indonesia. *Sustainability*, 13(12). doi:10.3390/su13126704
- Puczko, L., & Rátz, T. (2011). *Az attrakciótól az élményig: A látogatómenedzsment módszerei*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Rátz, T. (1999). *A turizmus társadalmi és kulturális hatásai*. Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola: [PhD-értekezés] Budapest. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://phd.lib.uni-corvinus.hu/206/>
- Rechnitzer, J. (2007). *Település és fejlesztés: A közszolgáltatások hatékonyságának növelése a településfejlesztésben*. Budapest: KSZK ROP 3.1.1. Programigazgatóság.
- Rechnitzer, J., & Smahó, M. (2011). *Területi politika*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Rehák, G. (2009). Fékek és kétségek a turizmus fejlesztését illetően a hatvanas évek elején. *Aetas*, 24(2), 104-117. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://acta.bibl.u-szeged.hu/41655>
- Richardson, R. (2021. 03. 25.). The Role of Tourism in Sustainable Development. *Oxford Research Encyclopedia of Environmental Science*. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://oxfordre.com/environmentalscience/display/10.1093/acrefore/9780199389414.001.0001/acrefore-9780199389414-e-387>
- Sulinet Digitális Tudásbázis. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 01. 21., forrás: Sulinet Digitális Tudásbázis: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu>
- Szamel, K., Balázs, I., Gajduschek, G., & Koi, G. (szerk.). (2011). *Az Európai Unió tagállamainak közigazgatása*. Budapest: CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft.
- Térport. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok/varos/varos-fogalmak.html>
- Tóth, J. (szerk.). (2010). *Világföldrajz*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Turisztikai Desztináció Menedzsment Szövetkezet (TDMSZ). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 03. 02., forrás: <https://tdmszovetseg.eu>
- UN Tourism. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. 12. 11., forrás: <https://www.unwto.org>
- UNWTO. (1997). *Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry*. Madrid. Letöltés dátuma: 2025. 02. 11., forrás: <https://www.unwto.org/doi/book/10.18111/9789284403714>

World Wildlife Fund (WWF). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025. 03. 03., forrás: https://wwf.panda.org/discover/knowledge_hub/where_we_work/alps/our_solutions22222/tourism/

WTO. (1997). Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry. Forrás: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284403714>

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ÁBRA GÁRDONYI JÁRÁS TELEPÜLÉSEI (FORRÁSA: WIKIPÉDIA ÉS GÁRDONY ITS, SAJÁT SZERK., 2025)	21
2. ÁBRA NÉPSÚRÚSÉG GÁRDONYI JÁRÁS, GÁRDONY, VELENCE 2013-2023 (FORRÁSA: KSH ADATOK ALAPJÁN, SAJÁT SZERK., 2025)).....	27
3. ÁBRA VÁNDORLÁSI EGYENLEG A GÁRDONYI JÁRÁSBAN 2013 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025).....	28
4. ÁBRA VÁNDORLÁSI EGYENLEG A GÁRDONYI JÁRÁSBAN 2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025).....	28
5. ÁBRA KORCSOPORTOK A GÁRDONYI JÁRÁSBAN 2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025).....	29
6. ÁBRA FOGLALKOZTATOTTAK SZEKTORONKÉNT 2013 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	29
7. ÁBRA FOGLALKOZTATOTTAK SZEKTORONKÉNT 2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	29
1. TÁBLÁZAT BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI LÁTOGATÓSZÁM A GÁRDONYI SZÁLLÁSHELYEKEN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	30
2. TÁBLÁZAT TURIZMUS HATÁSRÁTÁJA GÁRDONYBAN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	31
3. TÁBLÁZAT TURIZMUS SÚRÚSÉGI RÁTA GÁRDONYBAN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	31
4. TÁBLÁZAT HAZAI ÉS NEMZETKÖZI LÁTOGATÓSZÁM VELENCI SZÁLLÁSHELYEKEN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	32
5. TÁBLÁZAT TURIZMUS HATÁSRÁTÁJA VELENCÉN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025)	32
6. TÁBLÁZAT TURIZMUS SÚRÚSÉGI RÁTA VELENCÉN 2021-2023 (FORRÁS: KSH ADATOK, SAJÁT SZERK., 2025).....	33
8. ÁBRA GÁRDONYBA VALÓ BE-/VISSZAKÖLTÖZÉS MOTIVÁLTSÁGA (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	36
9. ÁBRA VELENCÉRE VALÓ BE-/VISSZAKÖLTÖZÉS MOTIVÁLTSÁGA (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	37
10. ÁBRA TÁJÉKOZTATOTTSÁG GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	38
11. ÁBRA TÁJÉKOZTATOTTSÁG VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	38
12. ÁBRA VÉLEMÉNY FIGYELEMBEVÉTELE GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	39
13. ÁBRA VÉLEMÉNY FIGYELEMBEVÉTELE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	39
14. ÁBRA ÖTLETELÉSBEN VALÓ RÉSZVÉTEL GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	39
15. ÁBRA ÖTLETELÉSBEN VALÓ RÉSZVÉTEL VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	39
16. ÁBRA TURISTÁK VONZÁSA GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	40
17. ÁBRA TURISTÁK VONZÁSA VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	40
18. ÁBRA EGÉSZ ÉVES KIKAPCSOLÓDÁS GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	41
19. ÁBRA EGÉSZ ÉVES KIKAPCSOLÓDÁS VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	41
20. ÁBRA TELEPÜLÉSEK KÖZTI MUNKA GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	42
21. ÁBRA TELEPÜLÉSEK KÖZTI MUNKA VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	42
22. ÁBRA LAKOSSÁG ÖSSZETARTÁSA GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	43
23. ÁBRA LAKOSSÁG ÖSSZETARTÁSA VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	43
24. ÁBRA SZOLGÁLTATÁSOK HOZZÁFÉRHETŐSÉGE GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	44
25. ÁBRA SZOLGÁLTATÁSOK HOZZÁFÉRHETŐSÉGE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	45
26. ÁBRA TERÜLETEK FEJLESZTÉSE GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	46
27. ÁBRA TERÜLETEK FEJLESZTÉSE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	47
28. ÁBRA TURISTÁK ÉRKEZÉSE GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	47

29. ÁBRA TURISTÁK ÉRKEZÉSE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	47
30. ÁBRA LAKOSSÁG AKADÁLYOZÁSA GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	48
31. ÁBRA LAKOSSÁG AKADÁLYOZÁSA VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	48
32. ÁBRA DRÁGULÁS GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	49
33. ÁBRA DRÁGULÁS VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	49
34. ÁBRA SPORTTEVÉKENYSÉGEK GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	49
35. ÁBRA SPORTTEVÉKENYSÉGEK VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	49
36. ÁBRA TÚRÁZÁS ÉS TERMÉSZETJÁRÁS GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	50
37. ÁBRA TÚRÁZÁS ÉS TERMÉSZETJÁRÁS VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	50
38. ÁBRA TURISZTIKAI SZEZON KITERJESZTÉSE GÁRDONYBAN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	50
39. ÁBRA TURISZTIKAI SZEZON KITERJESZTÉSE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	50
40. ÁBRA TURIZMUSFEJLESZTÉS GÁRDONYBAN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	51
41. ÁBRA TURIZMUSFEJLESZTÉS GÁRDONYBAN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	51
42. ÁBRA VÍZMINŐSÉG MEGÍTÉLÉSE GÁRDONYBAN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	52
43. ÁBRA VÍZMINŐSÉG MEGÍTÉLÉSE VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025).....	52
44. ÁBRA KULTURÁLIS ÉS GASZTRONÓMIAI RENDEZVÉNY GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	52
45. ÁBRA KULTURÁLIS ÉS GASZTRONÓMIAI RENDEZVÉNY VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	52
46. ÁBRA HASZNOS MARKETING GÁRDONYON (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	53
47. ÁBRA HASZNOS MARKETING VELENCÉN (FORRÁS: SAJÁT KÉRDŐÍV, SAJÁT SZERK., 2025)	53

MELLÉKLETEK

A kérdőív az alábbi linken érhető el: <https://forms.gle/rKvsiRp322sEhSws6>

A gárdonyi önkormányzati interjút, Mácsik András kabinetvezetővel bonyolítottam le az alábbi kérdéssor mentén:

1. Mennyire tartja aktuálisnak a 2015. augusztusában megfogalmazott Integrált Településfejlesztési Stratégiáját Gárdonynak a mai viszonylatokat figyelembe véve?
2. Hogyan definiálná Gárdony ITS-ének fő prioritásait, mind a 3 fő célkitűzés esetében egyenlő mértékű a ráfordítani kívánt figyelem és keret?
3. A jelen állapotokhoz viszonyítva, Ön mit tart a stratégia legfontosabb céljának a turizmusfejlesztés területén?
4. Mit gondol, hogy mi a stratégiában megfogalmazott a turizmusfejlesztéshez köthető legnagyobb kihívás? Ennek áthidalására van esetleg külön koncepciójuk?
5. Mit gondol Gárdony vidékies jellegű identitásáról? Megoldható, hogy az egyre növekvő beköltözések száma ellenére a közösséget az összetartás jellemezze vagy a városias jelleg jobban fog dominálni a településen? Esetleg ez már egy meglévő jelenség, és ha igen, hogyan terveznek ellen tenni?
6. Ön szerint a stratégia célrendszere összhangban van a környező települések, kiemelten Velence esetében jelenlevő turisztikai fejlesztések terveivel?
7. Milyen területeken látnak közös célokat Velencével? A tó körüli turizmusfejlesztés egy közülük?
8. Volt már olyan (turizmushoz köthető) projekt, amely keretén belül együtt dolgoztak más településsel, főként Velencével? Milyen tapasztalatokkal zárták a közös munkát?
9. Inkább hogyan vélekedik: a közös munka az egyedüli megoldás, hogy a velencei-tavi térségben lévő települések, amelyek gazdaságának egy nagyobb része a turizmusra támaszkodik, képesek legyenek az intenzív növekedésre vagy van akkora mértékű diverzifikáció, hogy a települések képesek legyenek külön-külön is helytállni verseny nélkül?
10. Gondolja, hogy a Velencei-tó térségének sikerül kilépnie a Budapest környéke turisztikai térség lehatárolásából? Célja-e a településnek, hogy a tó egy külön turisztikai térség legyen? Ön szerint mivel tudna a település hozzájárulni, hogy a térség ezt meglépje?
11. A településen melyek azok a már meglévő vagy tervben lévő attrakciók, amelyeket támogatva Gárdonynak sikerülne elérnie a turistákat, akár több napon keresztül is?
12. Mit gondol, hogy Székesfehérvár és a főváros közelsége pozitív vagy negatív hatással van a település turizmusára?
13. Az ITS-ükben olvasottak alapján, Önök törekszenek a vendégéjszakák meghosszabbítására. Ezt milyen eszközökkel kívánják elérni? Látnak rá potenciált, hogy ezt közösen

más településsel (Velencével) összedolgozva sikerül véghez vinni? Hogyan vélekedik, hogy ez a helyi lakosság életére milyen hatással lenne?

14. Lát-e benne lehetőséget, hogy a tó körüli települések közös marketinggel rendelkezzenek és közös turisztikai hírnevet szerezzenek? Ha igen, milyen lépéseket tenne ennek érdekében?
15. Az infrastruktúra -különös tekintettel a közlekedésre- fejlesztése mivel járul a leghatékonyabban a turizmusfejlesztéshez a településen? Melyik szegmense?
16. Mit gondol, a helyi közösségek (lakosság, civil szervezetek) megfelelő mértékben vesznek ki a részüket a szerepvállalásban? Van rá igényük, hogy minél több projekt megvalósításáról kikérjék a véleményüket?
17. A város igen kedvelt cél a letelepedni vágyóknak, ez látszik a beköltözések számából. Viszont hogyan vélekednek erről a helyiek? A nagylétszámú beköltözés milyen mértékben változtatta meg a társadalmi igényt a településen?
18. Származott-e konfliktusuk a szezonális turizmus hatására hirtelen megjelenő turisták miatt a lakossággal? Ha igen, mit tesznek ennek mérséklésére?

A velencei önkormányzati interjút, Ruff-Pánczél Zsuzsannával bonyolítottam le az alábbi kérdéssor mentén:

1. 2022-ben aktualizálásra került a Velence város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. 3 év nem sok idő, de elég, hogy sok víz lefolyjon a Dunán. Jelen viszonylatban van esetleg olyan célkitűzés, amelynek alapjait már sikerült megteremteni?
2. Hogyan definiálná Velence ITS-ének fő prioritásait, mind a 4 tematikus célkitűzés esetében egyenlő mértékű a ráfordítani kívánt figyelem és keret vagy valamelyikre nagyobb hangsúlyt kell fektetniük?
3. A jelen állapotokhoz viszonyítva, Ön mit tart a stratégia legfontosabb céljának a turizmusfejlesztés területén?
4. Mit gondol, hogy mi a stratégiában megfogalmazott, a turizmusfejlesztéshez köthető legnagyobb kihívás? Ennek áthidalására van esetleg külön koncepciójuk?
5. Mit gondol Velence vidékies jellegű identitásáról? Megoldható, hogy az egyre növekvő beköltözések száma ellenére a közösséget az összetartás jellemezze vagy a városias jelleg jobban fog dominálni a településen? Esetleg ez már egy meglévő jelenség, és ha igen, hogyan terveznek ellen tenni?
6. Ön szerint a stratégia célrendszere összhangban van a környező települések, kiemelten Gárdony esetében jelenlevő turisztikai fejlesztések terveivel?
7. Milyen területeken látnak közös célokat Gárdonnyal? A tó körüli turizmusfejlesztés egy közülük?
8. Volt már olyan (turizmushoz köthető) projekt, amely keretén belül együtt dolgoztak más településsel, főként Gárdonnyal? Milyen tapasztalatokkal zárták a közös munkát?

9. Inkább hogyan vélekedik: a közös munka az egyedüli megoldás, hogy a velencei-tavi térségben lévő települések, amelyek gazdaságának egy nagyobb része a turizmusra támaszkodik, képesek legyenek az intenzív növekedésre vagy van akkora mértékű diverzifikáció, hogy a települések képesek legyenek külön-külön is helytállni verseny megléte nélkül?
10. Gondolja, hogy a Velencei-tó térségének sikerül kilépnie a Budapest környéke turisztikai térség lehatárolásából? Célja-e a településnek, hogy a tó egy külön turisztikai térség legyen? Ön szerint mivel tudna a település hozzájárulni, hogy a térség ezt meglépje?
11. A településen melyek azok a már meglévő vagy tervben lévő attrakciók, amelyeket támogatva Velencének sikerülne elérnie a turistákat, akár több napon keresztül is? (itt rá kéne kérdezni, hogy van-e rá kapacitásuk, hogy képesek legyenek ellátni a több napig maradó turista tömeget?)
12. Mit gondol, hogy Székesfehérvár és a főváros közelsége pozitív vagy negatív hatással van a település turizmusára tekintettel?
13. Lát-e benne lehetőséget, hogy a tó körüli települések közös marketinggel rendelkezzenek és közös turisztikai hírnevet szerezzenek?
14. Mit gondol, sikerülne Önöknek a településen eltöltött vendégéjszakák meghosszabbítása? Ezt milyen eszközökkel kívánnák elérni? Látnak rá potenciált, hogy ezt közösen más településsel (Gárdonnyal) összedolgozva sikerül véghez vinni? Hogyan vélekedik, hogy ez a helyi lakosság életére milyen hatással lenne?
15. Az infrastruktúra -különös tekintettel a közlekedésre- fejlesztése mivel járul a leghatékonyabban a turizmusfejlesztéshez a településen? Melyik szegmense?
16. Mit gondol, a helyi közösségek (lakosság, civil szervezetek) megfelelő mértékben veszik ki a részüket a szerepvállalásban? Van rá igényük, hogy minél több projekt megvalósításáról kikérjék a véleményüket?
17. A város igen kedvelt cél a letelepedni vágyóknak, ez látszik a beköltözések számából. Viszont hogyan vélekednek erről a helyiek? A nagylétszámú beköltözés milyen mértékben változtatta meg a társadalmi igényt a településen?
18. Származott-e konfliktusuk a szezonális turizmus hatására hirtelen megjelenő turisták miatt a lakossággal? Ha igen, mit tesznek ennek mérséklésére?

FÜGGELÉKEK

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Borostyán Boglárka
A Hallgató Neptun kódja: E8KKCQ
A dolgozat címe: Integrált Településfejlesztési Stratégia és turizmusfejlesztés a Velen-
cei-tó térségében-Velence és Gárdony példáján keresztül
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben felüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsgabizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

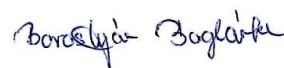
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Vereb, 2025 év november hó 02 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Borostyán Boglárka (hallgató Neptun azonosítója: E8KKCQ) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre **javaslom** / nem javaslom⁵.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***⁶

Kelt: Gödöllő 2025 év november hó 02 nap

belső konzulens

⁵ A megfelelő aláhúzendó.

⁶ A megfelelő aláhúzendó.

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Borostyán Boglárka
Neptun-kódja:	E8KKCQ
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat
A munka címe:	Integrált Településfejlesztési Stratégia és turizmusfejlesztés a Velencei-tó térségében – Velence és Gárdony példáján keresztül

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
fordítás, nyelvi korrektúra, szakirodalom keresés	ChatGPT-GPT-5, Perplexity-GPT-4	

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka **mellékletében való csatolása szükséges.**)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....
.....
.....
.....
.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Vereb, 2025. 11. 02.

Borcsy Zoltán

Urbán László

.....
Hallgató aláírása

.....
Konzulens/Témavezető aláírása